

Roman Rozina
Državljan Cane

NASTOPAJOČI:

Matej Zupanc, radijski voditelj
Barbara Jenko, radijska voditeljica
Igor Ambrož, medijski strokovnjak
Tanja Pevc, radijska novinarka
Marko Skok, radijski novinar
Lana Marković, radijska novinarka
Denis Golmajer, tonski tehnik
Radijski urednik
Državljan Cane, vodja gibanja Stara pravda
Prva protestnica
Drugi protestnik
Tretji protestnik
Četrta protestnica

PRIZORIŠČE:

Radijski studio je razdeljen na velik studijski del in manjšo kontrolno-snemalno sobo. Prostora sta povezana z vrati, velika steklena pregrada med njima, nekakšno okno, omogoča vidni stik med osebami v obeh sobah in sporazumevanje z gestikuliranjem. Kontrolna soba ima zunanja vrata, ki edina vodijo na prizoriše in z njega. V kontrolni sobi je mešalna miza in ostala tehnična oprema.

V studiu je večja okrogla miza, za njo štirje stoli in računalniški zasloni. S stropa visi studijski mikrofoni, nad njim je rdeča luč, ki gori, kadar teče govorni program iz studia. Kadar je luč ugasnjena, se rahlo sliši glasba oziroma program, ki ga oddaja radio. Sporazumevanje med studiem in kontrolno sobo poteka preko ozvočenja, prav tako vsa oglašanja od zunaj. Vir zvoka je isti kot pri predvajani radijski glasbi, zato ob glasovnih intervencijah glasba ugasne.

Med dviganjem zastora se sliši glasbeni avizo. Za mizo v studiu sedita MATEJ ZUPANC in LANA MARKOVIĆ, ki bere poročila. V kontrolni sobi za mešalno mizo sedi tonski tehnik DENIS GOLMAJER.

LANA MARKOVIĆ: Ostala nam je le še vremenska napoved. Današnje popoldne je jasno in toplo, ob petnajsti uri so meteorologi po državi namerili od 18 pa vse tja do 22 stopinj Celzija. Ponoči bo pretežno jasno, v notranjosti Slovenije bo po nižinah nastajala megla. Najnižje jutranje temperature bodo med 3 in 10, na Primorskem do 12 stopinj Celzija. Tudi dopoldne bo prevladovalo jasno vreme, po nižinah je možna megla. Popoldne in zvečer pa bo več spremenljive oblačnosti, na severu in severovzhodu so možne tudi kratkotrajne plove. Hladneje bo.

(Po kratkem avizu) Poslušali ste poročila na Vseslovenskem radiu. Uredila in vodila sem jih Lana Marković.

Luč nad mikrofonom ugasne, zasliši se glasba. LANA MARKOVIĆ vstane in se napoti proti vratom.

MATEJ ZUPANC: Včeraj je bilo jasno, danes je jasno, jasno bo še vsaj jutri dopoldne. Kaj pa če vse le ni tako zelo jasno, kot praviš, draga Lana? Kaj če se bo vsak čas začel hudičev ples; in blisk in grom in bitva vroča?

LANA MARKOVIĆ: To je bila vremenska napoved, pesniški utrinki so v domeni umetniškega programa in radijskih nočnih ur. No, tu in tam nas z gromskimi prebliski osrečijo tudi navdahnjeni moderatorji, kajne, dragi Matej?

MATEJ ZUPANC: Ej, ej, ej, šalil sem se. Menda ja razumeš nedolžno šalo. Kar naprej si ponavljala jasno in jasno in jasno. Če je pa preveč že nedolžna besedna igra, potem ...

LANA MARKOVIĆ: Pa ti? Ali ti lahko razumeš, da vreme vendarle ni najbolj zapletena zadeva na tem svetu? Da gre vedno za kombinacijo vsega nekaj desetih besed? Da so tam stvari dejansko ves čas bolj ali manj jasne? Toplo, hladno. Suho, mokro. Mirno, vetrovno.

MATEJ ZUPANC zavzdihne in se loti branja besedila na zaslonu. LANA MARKOVIĆ se med vrati iz studijske v kontrolno sobo sreča z BARBARO JENKO. Tiho se pozdravita. LANA MARKOVIĆ odide, BARBARA JENKO vstopi v studio in sede.

BARBARA JENKO: Kaj sta pa imela?

MATEJ ZUPANC: Imela? S kom kaj sva imela?

BARBARA JENKO: Z Lano.

MATEJ ZUPANC: Z Lano? Zakaj misliš, da naj bi z Lano kaj imela?

BARBARA JENKO: Zazdelo se mi je, da sem na njenem obrazu opazila, hm, kako bi to opisala, nekakšno zadovoljstvo. Ja, zmagoslavje. Ti pa izgledaš zelo drugače, prav nič triumfalno ...

MATEJ ZUPANC: Kako pa je to, prav nič triumfalno?

BARBARA JENKO: Ja, kot bi te nekdo polil z mrzlo vodo.

MATEJ ZUPANC: Točno tako, kot si rekla. Zazdelo se ti je, Barbara, samo zdi se ti ...

BARBARA: Seveda, meni se samo zdi, oni pa vedo. Saj bo, Matej, saj bo. Globoko vdihni, počasi, zadrži dih ...

BARBARA JENKO stopi za stol, med govorjenjem mu položi roke na ramena, kot bi ga želela masirati. MATEJ ZUPANC odrine njene roke in vstane.

MATEJ ZUPANC: Nehaj s tem cirkusom! Ura je bila štiri, pa nimam nobenega podatka, še prave predstave ne, kako bo to popoldne vse skupaj teklo. Vse je v zraku, kar nekaj, nič ni dorečeno ...

BARBARA JENKO: Ni dorečeno? Kaj je nedorečeno?

MATEJ ZUPANC: Vse. Je Ambrož sploh že kaj klical?

BARBARA JENKO: Zakaj pa naj bi klical? Rekla sem mu, naj pride petnajst čez štiri. Seveda bo prišel kako minuto kasneje, ker profesorji pridejo zadnji, njih se pač čaka. Ampak naj te ne skrbi, tudi napol mrtev bi se privlekel v studio. Če kdo, potem on ne bo zamudil priložnosti, da nastopa. Samo mikrofona mu potisni pred usta, pa bo predaval. V učilnici, na proslavi, na pogrebu, kjerkoli.

MATEJ ZUPANC: Saj ne dvomim. Seveda bo prišel, nenazadnje je bila to njegova ideja. Mislim, če ti je povedal kaj več o vsem, kar se bo dogajalo to popoldne. Precej let že vodim te oddaje, pa se ne spomnim tako ohlapnega načrta, temu bi še skica težko rekel. Sta se vsaj vidva pogovarjala o tem? Ali sploh veš, kako si vse skupaj predstavlja?

BARBARA JENKO: Zakaj bi se pogovarjala z njim? Ideja je bila resda njegova, studio je pa najin. Midva vodiva igro. On je samo najin gost, poznavalec, komentator. Izvedba je povsem v najinih rokah. Midva sprašujeva, on odgovarja. Midva usmerjava dogajanje, midva dajeva in jemljeva besedo ...

MATEJ ZUPANC: Kako ste danes vse občutljive. A je polna luna? Karkoli rečem ali vprašam, se zakadite kot ose in mrcvarite vsako besedo. Menda bi bilo najboljšo, da samo odpiram usta kot akvarijske ribice.

BARBARA JENKO: Kako ste danes občutljivi, spoštovani voditelj Matej Zupanc. Ali pa vas grabi strah pred skokom v neznano?

MATEJ ZUPANC: Še pomislil nisem, da bi nama Ambrož narekoval vprašanja ali da bi celo vodil oddajo. Res pa je, da sem se spomnil njegovih predavanj. Meni so se vedno zdela sijajna, bil je eden redkih profesorjev, ki se ni nikoli izgubil. Tudi če smo ga z vprašanji odvedli daleč stran od teme, je vedno našel nazaj. Očitno se je vsakič zelo temeljito pripravil. To, kar imamo danes, pa je čisto nasprotje. Zato sem te vprašal, ker se mi tole ne zdi prav nič podobno njegovemu metodičnemu pristopu. Vse je nejasno, nič se ne ve o tem, kako bo teklo, kam smo se namenili in do kam naj bi prišli ...

BARBARA JENKO: Saj smo radio in ne recitacijska skupina. Odzivamo se ...

MATEJ ZUPANC: Prizanesi mi, prosim, vem kaj je radio, vem pa tudi, kakšen je Ambrož, no, kakšen predavatelj je bil.

BARBARA JENKO: Sama imam o Ambrožu precej drugačno mnenje. Brez dvoma je bil vedno zelo spreten govorec, prav tako pa tudi zelo nenačelen človek. O neki temi, vprašanju, kjer so mnenja povsem nasprotujoča, bi bil sposoben narediti dve povsem različni študiji, za vsako stran svojo. Šelestenje bankovcev je pri njem visoko nad stališči.

MATEJ ZUPANC: Ne vem, to je nekaj povsem drugega. Kasneje nisem spremljal njegovega dela, njegova predavanja pa so mi bila všeč. Vsebinsko, izvedbeno, v vseh pogledih je bil zelo profesionalen.

BARBARA JENKO: Saj je vseeno, pustiva, tudi zanj velja: prišel, videl, odšel. Zagotovo se bo želel izkazati, čeprav tokrat ne gre za denar. Tudi slavo ima zelo rad. Pri njem domišljavost stopa vstric s pohlepom. Storil bo vse, da se izkaže kot pronicljiv strokovnjak, ki do obisti razume vsa dogajanja, ki odlično prepozna bistvo zadeve in je temeljito seznanjen z relevantnimi ozadji.

MATEJ ZUPANC: Kar je pravzaprav res, nenazadnje bo tvoj gost zaradi poznavanja teme.

BARBARA JENKO: Seveda je strokovnjak, saj se s tem ukvarja vse življenje, to je njegovo področje. Ampak igrišče je pa najino. Tega ne pozabi, to je pomembno. Midva mu bova podajala in jemala žogo.

Tonski tehnik DENIS GOLMAJER po ozvočenju prekine njun pogovor.

DENIS GOLMAJER: Barbara, iz recepcije javljajo, da je prišel tvoj gost.

BARBARA JENKO se napoti proti vratom, ustavi se toliko, da dokonča misel, in nato nadaljuje proti izhodu.

BARBARA JENKO: Ne smeva ga pustiti predavati, to je najpomembnejše, to sem ti hotela povedati. Ne bova ga spotikala, mora pa se preznojiti in zasopsti. Rešetati ga morava z vprašanji, držati ga morava v napetosti. Ves čas ga mora potresavati in premetavati, ne smeva mu pustiti, da zavije v predavateljske vode. Nenazadnje mu ponujava zvrhano merico sveže slave, kar ne sme biti čisto zastoj.

Radijska glasba. MATEJ ZUPANC prebira vsebino z zaslona, tonski tehnik se ukvarja s svojim delom, dokler ne vstopita BARBARA JENKO, ki ji sledi IGOR AMBROŽ. Rokuje se s DENISOM GOLMAJERJEM, po vstopu v studio pa še z MATEJEM ZUPANCEM.

BARBARA JENKO: Matej Zupanc je moj sovoditelj. Tudi on je vaš bivši študent, ravno malo prej je hvalil vaša predavanja. Menda vas je s tem priklical, kot v tistem pregovoru o volku.

IGOR AMBROŽ: (*Mateju*) Hvala, hvala. Matej Zupanc? Zveni mi znano. Skušam si vas predstavljati kakih deset, petnajst let mlajšega. Novinarji, ki delajo na televizijah, nekako ves čas ohranjajo svojo študentsko podobo, neopazno se starajo in spreminjajo pred očmi publike. Radijski in časopisni novinarji se mi hitreje izmuznete, spreminjate se za špansko steno, če lahko tako rečem. Poznam glasove radijskih govorcev, poznam sloge časopisnih komentatorjev, ampak obrazov pa ni.

MATEJ ZUPANC: Vem, precej pogosto slišimo, da je radio nepomemben starejši brat veliko privlačnejše televizije ...

IGOR AMBROŽ: Nikar tako, govoril sem samo o fizični pojavnosti. Televizijski novinarji, sploh voditelji oddaj, so seveda bolj prepoznavni, kar pa, žal, velikokrat nima zveze s kakovostjo. Saj ni skrivnost, da na televiziji več šteje oblika, videz, nastop, medtem ko je na radiu pomembnejša vsebina.

BARBARA JENKO: Kaj pa rečete onim v časopisih? Da sta za televizijo in radio pomembna samo stas in glas, pamet pa je doma v tiskanih stolpcih?

MATEJ ZUPANC: (*Igorju Ambrožu*) Moje sodelavke so danes precej našpičene. Morda je kaj v zraku.

BARBARA JENKO: Kaj pa če česa ni?

(*Denisu*) Se lotimo dela? Po tej glasbi bova na hitro predstavila popoldanski program in ekipo, za kratko pa bova dala besedo tudi gostu. Prav?

DENIS GOLMAJER pokima. BARBARA JENKO, MATEJ ZUPANC in IGOR AMBROŽ se posedejo za mizo. Čez nekaj trenutkov se glasba stiša, prižge se luč nad mikrofonom.

BARBARA JENKO: V studiu Vseslovenskega radia smo se že zbrali nekateri ustvarjalci današnjega popoldneva. Glavna tema bomo tokrat mi sami. Pogovarjali se bomo o množičnih medijih, še posebej nas bo seveda zanimal radio. Spraševali se bomo, ali sta v naši močno razdvojeni družbi medijska neodvisnost in nepristranskost sploh mogoča.

MATEJ ZUPANC: Zanimalo nas bo tudi, kako močno orožje so v mnenjskih spopadih lažne novice. Kdo jih ustvarja in razširja, zakaj produkcija alternativnih dejstev tako zelo cveti? Kakšno vlogo imajo sodobne tehnologije in komunikacijske poti: so zaveznice javnosti ali pa so predvsem orodje onih, ki želijo z javnostjo manipulirati?

BARBARA JENKO: Danes smo že parkrat omenili daljni oktober leta 1938, ko je takrat še precej neznan režiser in igralec Orson Welles z radijsko igro pognal v beg tisoče Američanov. V igri Vojna svetov so izjemno živo poročali o namišljenem vdoru Marsovcev, pri spremljanju njihovih sovražnih dejanj pa so bili tako zelo prepričljivi, da so med poslušalstvom povzročili strašansko paniko. Nič hudega, če ste zamudili, kar smo o igri povedali doslej, vse boste lahko nadoknadili, če boste v naši družbi prebili ostanek popoldneva. Podrobno se bomo namreč posvetilu temu fenomenu, še bolj pa nas bo zanimalo, kaj vse se je spremenilo od tistega daljnega oktobra. Vprašali se bomo, kako je danes v medijskem svetu nedolžnih potegavščin in nevarnih zavajanj.

MATEJ ZUPANC: To so seveda le nekatera izmed vprašanj, ki nas bodo zaposlovala. Pri iskanju odgovorov računamo na pomoč znanega in priznanega medijskega strokovnjaka, avtorja številnih strokovnih knjig in razprav, predavatelja in preučevalca tovrstnih pojavov. Glavno besedo bo imel profesor doktor Igor Ambrož.

BARBARA JENKO: Pozdravljeni, profesor Ambrož, in hvala, ker ste si to popoldne vzeli čas za druženje z nama in s poslušalci Vseslovenskega radia. Verjetno se strinjamo – ne mislim samo nas, ki delujemo v medijih ali pa jih preučujemo – da gre za zelo aktualna vprašanja.

IGOR AMBROŽ: Najprej najlepša hvala za povabilo in lep pozdrav vsem, ki delate to oddajo in predvsem onim, ki nas poslušate. Odgovor na vaše vprašanje pa je lahko en

sam: seveda. Mediji so izjemno pomemben in vse pomembnejši oblikovalec dejanskosti. Tega, kako jo vidimo in kako razumemo. Množični mediji že dolgo niso več samo sredstvo za informiranje ...

BARBARA JENKO: Oprostite, spoštovani profesor, o tem, katere vloge vse igrajo mediji danes, bomo govorili še kasneje, pravzaprav smo temu namenili večino preostalega radijskega popoldneva. Seveda pa bomo spremljali tudi druga aktualna dogajanja. Naši novinarji in poročevalci se bodo tako javljali iz Ljubljane in Bruslja ter od drugod, kjer se bo dogajalo kaj zanimivega.

MATEJ ZUPANC: Vsega seveda ne smeva razkriti, no, vsega ne veva niti sama, kajne? Prav presenečanja so glavni čar živega radia, zato prijazno vabljeni v našo družbo. Današnje popoldne smo to dežurna novinarka Lana Marković, ki nas bo vsako polno uro seznanila z najpomembnejšimi novicami, Amra Prešeren je izbrala glasbo, s tehniko bo rokoval tonski mojster Denis Golmajer, vaša gostiteljica pa sva Barbara Jenko ...

BARBARA JENKO: ... in Matej Zupanc.

Luč nad mikrofonom ugasne, zasliši se radijska glasba.

IGOR AMBROŽ: Jenko? Je to vaš dekliški priimek?

BARBARA JENKO: Prosim?

IGOR AMBROŽ: Takrat, ko ste študirali, ali ste bili Barbara Jenko ali Barbara z nekim drugim priimkom? Pri vašem kolegu Mateju Zupancu mi je bilo bolj znano ime, pri vas pa mi bolj domače deluje obraz. Zato sprašujem, ali niste morda spremenili priimka. Veliko žensk ob poroki prevzame možev priimek ...

BARBARA JENKO: Ne, spoštovani profesor, nisem ga spremenila. Povsem enak je, kot je bil v študentskih letih, pravzaprav je isti tudi obraz, čeprav je obenem tudi precej drugačen. Bi me pa zelo veselilo, če bi morebitna nadaljnja vprašanja o moji identiteti in videzu zadržali zase.

IGOR AMBROŽ: Se opravičujem, nič slabega nisem mislil ...

MATEJ ZUPANC: Ne jemljite tega osebno. Že prej sem vas opozoril, da je nekaj v zraku ...

BARBARA JENKO: A bi lahko, prosim, nehal s temi banalnimi prijaznostmi. Začnimo z našo oddajo, ne poznam nobenega drugega razloga, zakaj bi drugače mi trije sedeli za to mizo.

DENIS GOLMAJER: Nujna prometna.

MATEJ ZUPANC: Bom jaz.

Po nekaj sekundah, ko MATEJ ZUPANC preveri sporočila na zaslonu, se zasliši kratko zvočno ločilo, prižge se luč nad mikrofonom.

MATEJ ZUPANC: Nujno prometno obvestilo. Vse voznike na primorski avtocesti, ki potujete proti Ljubljani, opozarjamo na osebno vozilo, ki med priključkoma Vrhnika in Brezovica vozi v napačno smer. Vsem voznikom, ki potujete proti Ljubljani, svetujemo, da zmanjšate hitrost, se umaknete na vozni ali celo odstavni pas in vklopite vse utripalke. Ponavljam: na primorski avtocesti je med priključkoma Vrhnika in Brezovica vozilo, ki pelje v napačno smer. Vse, ki vozite proti Ljubljani, opozarjamo na skrajno previdnost. Zmanjšajte hitrost, vklopite vse utripalke in se držite desne strani.

Ponovno zvočno ločilo in radijska glasba, luč nad mikrofonom ugasne.

MATEJ ZUPANC: Avtoceste so načeloma zelo duhamorne, ampak takšni vložki vseeno niso najboljša popestritev.

Nihče se ne odzove na šalo.

BARBARA JENKO: (*Denisu*) Po tej skladbi gremo na pogovor, prav?

DENIS GOLMAJER: Na planu imam prej še Tanjino javljanje. Ampak kakor hočeta, meni je vseeno. Matej, jo izpustimo, jo pokličem?

MATEJ ZUPANC: Pokliči, seveda, samo kratek vklop bomo naredili. Potem bosta imela mir, da od mrtvih obudita dragega nam Orsona. Mimogrede, prej sem brskal po njegovi biografiji in videl, da sem se rodil dva dneva po njegovi smrti. Če bi bil zelo domišljav, bi se lahko predstavljal kot njegov naslednik.

Znova se nihče ne odzove.

DENIS GOLMAJER: Matej, imam zvezo s Tanjo. Ona te že sliši, lahko govoriš.

MATEJ ZUPANC: Živjo, Tanja. Kako je tam, kjer si?

Med oglašanjem TANJE PEVC se v ozadju rahlo slišijo posamezni glasovi, precej umirjen zvok mesta.

TANJA PEVC: Kjer sem, je vedno lepo.

MATEJ ZUPANC: Tanja, če ni nič posebnega, samo na kratko opiši, kaj se dogaja ali naj bi se še zgodilo. Ni treba na silo dolgoveziti ...

TANJA PEVC: Nikoli ne postavljam besede dolgoveziti v bližino mojega imena.

DENIS GOLMAJER: V redu je, zveza je dobra, lahko gremo?

(Matej pokima) Čez tri, dva, ena.

Luč nad mikrofonom se prižge.

MATEJ ZUPANC: Tema današnjega popoldneva so laži in zlorabe v novinarskem poročanju. Gostiteljica Barbara Jenko in njen gost Igor Ambrož sta že poleg mene, a prednost bomo dali svežim informacijam. Za kratko gremo na Trg republike, kjer naj bi se že začel »množičen protivladni shod«. Pod takim imenom ga je napovedal in oglaševal organizator, ki je precej neznano gibanje Stara pravda. Na prizorišču je naša ekipa in poročevalka Tanja Pevc, ki jo sprašujem, kako množično je v resnici na Trgu republike, kaj se tam trenutno dogaja?

TANJA PEVC: Pozdravljen, Matej, dober dan, cenjeni poslušalci Vseslovenskega radia. Za zdaj je na Trgu republike še precej mirno, vsega skupaj nas je kakih sto ljudi. Težko presodim, ali so to demonstranti, radovedneži ali samo naključni sprehajalci. Če so protestniki, so povsem nevpadljivi, ne nosijo nobenih transparentov, ne vzklikajo ali kako drugače izražajo svojih zahtev. Nekakšno znamenje, najava prihodnjega dogajanja je tako le manjši oder z zaslonom in ozvočenjem. Na odru ni še nikogar, tudi zaslon je mrtev, iz zvočnikov prihaja le mirna glasba.

MATEJ ZUPANC: Tanja, tvoj opis se ne sliši kot raport s protestnega zborovanja ...

TANJA PEVC: Res je, tudi me so prevevale podobne misli, zato sem poiskala vodjo gibanja Stara pravda. Državljan Cane, kakor se ta gospod imenuje, mi je pred nekaj minutami zagotovil, da se bo slika že zelo hitro zelo spremenila. Rekel je, da bodo v spokojnost, ki še vlada na Trgu republike, zelo kmalu z vseh strani vkorakale množice nezadovoljnih.

MATEJ ZUPANC: Oprosti, Tanja, morda poznaš pravo ime vodje gibanja Stara pravda? Državljan Cane se mi sliši nenavadno. Zdi se vzeto iz nekih drugih, drugačnih časov, da se organizator protesta predstavlja z vzdevkom.

TANJA PEVC: Tudi meni se je vsiljevala primerjava s časi ilegalnega odpornišva med drugo svetovno vojno, zato sem ga vprašala, čemu takšna skrivnostnost. Zakaj bi se nekdo, ki se je postavil na čelo političnega gibanja, skrival za vzdevkom? Ne zdi se najbolj transparentno, če uporabim tujko. V odgovor se je zasmel, rekel je, da ne gre za skrivanje, ampak da je njegovo ime preprosto nepomembno. Če ga citiram, rekel je, da posamezniki niso pomembni, bistvena je odločenost državljanov, skupnosti, da mora sedanja vlada oditi. Kot smo v naših informativnih oddajah že poročali, so današnji shod sklicali zaradi domnevnega množičnega prisluškovanja in zbiranja osebnih podatkov. Državljan Cane mi je rekel, da ne verjamejo vladnim zagotovitvam, da je šlo samo za posamične

primere. Za ceneno opravičevanje je označil njihovo izjavo, da so tuje obveščevalne službe zbirale podatke brez njihove vednosti. Tudi če bi bilo res tako, je dejal, to vlade ne odvezuje odgovornosti. Če ga ponovno citiram, ker je bil povsem nedvoumen: Vlada, ki ni sposobna zaščititi svojih državljanov, mora oditi.

MATEJ ZUPANC: Njihova zahteva je potemtakem povsem jasna: zahtevajo brezpogojni odstop vlade?

TANJA PEVC: Točno to, zahtevajo takojšen odstop vlade brez kakršnegakoli pogojevanja. Če še enkrat citiram vodjo gibanja Stara pravda, ki je organiziralo današnji shod. Takole je dejal: Za vlado, ki se je obrnila proti lastnemu narodu, ne more biti nikakršnega popravnega izpita. Prej mi je v pogovoru zagotovil tudi, da se ne nameravajo pogajati z nikomer. So glas ljudstva, zato je njihova edina zahteva nepreklicni odstop vlade. Dokler se to ne bo zgodilo, bodo vztrajali s protesti.

MATEJ ZUPANC: Hvala, Tanja, za tole prvo javljanje. Seveda se bomo v tem popoldnevu še slišali, najpozneje takrat – zdaj bom pa jaz citiral tebe – ko bodo z vseh strani vkorakale množice nezadovoljnih.

TANJA PEVC: Velja, ponovno se vam oglasim najpozneje ob začetku zborovanja. Na svidenje!

Luč nad mikrofonom ugasne, zasliši se radijska glasba.

BARBARA JENKO: (*Mateju*) Bravo, res, iskreno čestitam! Pred vklopom si jo žalil, naj ne dolgovezi. Nato pa, ko je bilo očitno, da tam ni nikogar, da je sama kot Robinzon na tistem otoku, da daleč okrog ni nobenega dogajanja, da ni o čem poročati, vrtaš in vrtaš v ta nič.

MATEJ ZUPANC: Pa kaj je s tabo? Je res polna luna? Saj bi rekel kaj spolno bolj določnega, ampak zdaj je treba zelo paziti na besede, takoj te obtožijo, da govoriš neprimerno, nespoštljivo, celo sovražno.

BARBARA JENKO: Bravo, še enkrat bravo. Najprej žališ, ko pa te na to opozorim, si grozno užaljen. In naj te seznanim, ni polna luna in tudi predmenstrualni simptomi niso, na kar si verjetno namigoval. Je samo tvoje občasno nemogoče zbujanje pozornosti z domnevo sijajnimi, dejansko pa piškavimi izjavami.

MATEJ ZUPANC: Iz spoštovanja do gosta ti ne bom odgovoril. In ker se mi zdi neodgovorno do radia, da se pričkava, medtem ko bi se morala ukvarjati s programom. Glasba se bo iztekla, zato globoko vdihni, kar nenehno svetuješ drugim, zberi se za začetek pogovora. Denis bo kmalu začel odštevati ...

DENIS GOLMAJER: Barbara, zavrtim še eno skladbo?

(Barbara odkima, zapre oči in počasi izdihuje). Pazi, čez tri sekunde.

BARBARA JENKO: Zdaj pa končno k temi današnjega popoldneva na Vseslovenskem radiu.

Medtem ko se današnji protestniki na Trgu republike še bolj ali manj ogrevajo ali celo skrivajo kje v bližini, bomo odpotovali v zelo pregret večer daljnega 30. oktobra 1938. Na eni izmed ameriških radijskih postaj je bila na sporedu Vojna svetov. Velik del poslušalcev je ali preslišal naznanilo, da gre za radijsko igro, ali pa je na opozorilo preprosto pozabil. Nasedel je igranemu prizoru, da je na Zemlji, nedaleč stran od njihovih hiš, pristala vesoljska ladja, iz katere prihajajo neuničljivi hudobci z Marsa. Tak je zgodbeni okvir velike medijske dogodivščine, nekateri bi rekli prevare, ki nam bo služila kot temelj, na katerega bomo postavili današnje radijsko popoldne. Pri tem nam bo pomagal poznavalec medijskih vsebin in dogajanj, strokovnjak, ki zadnja leta preučuje predvsem pojave lažnih novic. Moj in vaš gost je doktor Igor Ambrož. Dober dan, gospod profesor, in hvala, ker ste prišli v naš studio.

IGOR AMBROŽ: Pozdravljeni. Pozdrav seveda tudi poslušalcem vašega cenjenega radia.

Najlepše se vam zahvaljujem za povabilo, na katerega sem se odzval z velikim veseljem.

BARBARA JENKO: Omenjeno paniko po Ameriki je oktobra 1938 povzročila igralska skupina Orsona Wellesa. Pustiva za zdaj ob strani, ali so zavestno hoteli obnoreti Ameriko ali je do množičnega preplaha prišlo zaradi prepleta naključij. Ogromno ljudi je radijsko igro razumelo kot nekaj, kar se dogaja v resnici. In ta lažna resničnost ni bila nekaj vsakdanjega, verjetnega, ampak popolna fantastika. Kako je toliko ljudi lahko preslepila tako očitna izmišljotina, ki se niti ne dogaja nekje daleč, denimo onstran velikega oceana, ampak praktično za vogalom, v njihovi soseščini? In ne govorimo o samo nekaj posameznikih, ki da so izgubili razsodnost, ampak o množicah. S čim je moč pojasniti, da je toliko ljudi nasedlo povsem neverjetni zgodbi? Kako si vi to razlagate?

IGOR AMBROŽ: Vojna svetov in vse, kar se je dogajalo okrog nje, je bilo predmet različnih preučevanj, ki so pripeljala do zelo različnih zaključkov. Kot ste že omenili, nekateri vse pojasnjujejo z naključji, drugi v zgodbi odkrivajo izjemno iznajdljivost in spretnost vpletenih. Osebno verjamem, da je Orson Welles hotel narediti resničnosti šov, kot bi temu rekli danes. Prav tako verjamem, da je to počel s podporo ali vsaj z dovoljenjem radijske postaje Columbia Broadcasting

System, kjer je Wellesova skupina imela predstave. Oboji, gledališčniki in radio, so imeli velik interes, da se je tako razpletlo.

BARBARA JENKO: Po vašem mnenju je bilo torej vse načrtovano in hoteno. Da so se torej vpleteni zelo potrudili, da bi se poslušalstvo panično odzvalo, s čimer bi dogodek dobil silne razsežnosti in prepoznavnost, iz katere bi lahko kovali dobiček.

IGOR AMBROŽ: Natančno tako. Njihovim interesom je ustrezal mogočen, eksploziven, množičen odgovor, ki ga nihče ne bi mogel spregledati. In so ga dobili. Za Wellesa vemo, da je manj kot leto dni kasneje podpisal sanjsko pogodbo z enim največjih hollywoodskih studiev. CBS pa se tudi ni otepala škandalozne prepoznavnosti. Takrat je v Ameriki že oddajalo več sto radijskih postaj, ki so tekmovala za poslušalce in, kar je bilo še pomembnejše, za oglaševalski denar. Na tej fronti so se še huje kot med sabo tolkli s časopisi, ki so težka požirali, da si morajo oglaševalce deliti z novo medijsko silo.

BARBARA JENKO: Nekoliko sva zašla, niste mi odgovorili, kako je bilo mogoče, da so množice ...

IGOR AMBROŽ: Dovolite samo še stavek. Zdelo se mi je potrebno omeniti časopise, saj so prav oni zelo prenapihnili celotno zadevo. Računali so, da bodo med ljudmi izzvali zgražanje in odpor, da bodo radio postavili v slabo luč. Zadaj je bila seveda želja, da bi zajezili odtekanje oglaševalskega denarja k radijskim postajam. A so se grdo ušteli, radia niso ustavili ali vsaj zavrli, zgodilo se je celo obratno. Eno največjih prehranskih podjetij je ugledalo prodajni potencial, odločili so se gmotno podpreti Wellesovo gledališko skupino, ki je nekaj tednov kasneje že nastopala pod njihovim sponzorskim imenom.

BARBARA JENKO: Prestavimo se v današnje čase, Orsona Wellsa in Vojno svetov smo vendarle omenili samo kot iztočnico. Bi danes neka izmišljena novica še vedno lahko tako močno vznemirila javnost?

IGOR AMBROŽ: Odvisno od tega, kaj bi ta novica povedala. Vsekakor pa je danes veliko lažje slepariti, kot je bilo takrat. Tehnični napredek zelo pomaga prevarantom vseh sort. Najbrž si težko predstavljamo, koliko truda in spretnosti je bilo potrebno, da ste pred več desetletji nekoga izpraskali s fotografskega negativa, izbrisali njegovo podobo. In verjetno je bilo še veliko težje, da ste nekoga drugega naknadno postavili na fotografijo. V času digitalne fotografije zna to narediti vsak otrok. Še več, to naredi boljše in stokrat hitrejše, kot so včasih najbolj spretni ponarejevalci.

BARBARA JENKO: Te pretekle prakse so znane ...

IGOR AMBROŽ: Samo da dokončam misel. Drugi in najpomembnejši razlog, zakaj je danes lažje slepariti, pa je enostavnejši dostop do medijev. Praktično vsakdo se lahko pojavi v vlogi sporočevalca in nagovarja javnost. Posamezni vplivneži imajo na družbenih omrežjih veliko več sledilcev, kot imajo nekateri tradicionalni mediji poslušalcev, gledalcev, bralcev.

BARBARA JENKO: Tudi to vemo. Sprašujem vas, ali bi lahko neka lažna novica danes še vedno povzročila izredno stanje tolikšnih razsežnosti, kot se je zgodilo oktobra 1938 v Ameriki?

IGOR AMBROŽ: Ne vem, zdi se mi, da nismo nič bolj ali manj lahkoverni, kot so bili takrat. Ampak ker vztrajate: danes bi najbrž težko prepričali ljudi, da so nekje blizu, recimo na Trgu republike, od koder se je prej javljala vaša kolegica, pristala plovila z nekega drugega planeta in da nenavadna bitja pobijajo Zemljane. S čim drugim bi pa verjetno šlo, četudi bi ne sporočali veliko manj katastrofičnih stvari. Če bi objavili izmišljeno novico o uhajanju radioaktivnega sevanja iz jedrske elektrarne, bi ljudje začeli spraševati, se klicati, iskati informacije. Najbrž bi kdo preveril zaloge hrane, kdo drug bi se zatekel v klet. Ne vem, zagotovo ljudje ne bi ostali brezbrizni.

BARBARA JENKO: Seveda ne. Tovrstne nesreče so se že dogajale, to ne sodi v območje povsem neverjetnega.

IGOR AMBROŽ: Tudi kaka bolj nenavadna in manj verjetna zgodba bi najbrž padla na plodna tla. Recimo, če bi objavili informacijo, da se je začel ugrezati blejski otok, zato je narasla gladina jezera, ki grozi, da bo zalila hotele ob obali.

BARBARA JENKO: To je pa že skregano z zdravo pametjo ...

IGOR AMBROŽ: Ne zanašajte se preveč na človeški razum. No, moj primer seveda ni bil najboljši, težko se je na vrat na nos domisliti zelo plastične ponazoritve. Bom raje navedel zelo banalen primer. Trgovska hiša objavi, da bodo na določen dan vsi izdelki za polovico cenejši. Verjemite, da se bo pri njih trlo kupcev. Skoraj nihče med njimi ne bo preverjal in preračunaval, večini povsem zadošča že obljuba koristi. Polnili bodo nakupovalne vozičke, pa naj bo blago smešno poceni ali veliko predrago.

BARBARA JENKO: Razprodaje seveda ne sodijo v svet fantastičnega, z njimi se nenehno srečujemo. Ampak, pustimo to, ni pomembno za našo temo. Zanima me, ali k

temu, da verjamemo nečemu pretiranemu, prispevajo tudi razmere? Kako pomembna je vpetost informacije v neke okoliščine?

IGOR AMBROŽ: To se mi zdi bistveno. Upam si trditi, da je bil v primeru Vojne svetov prav to ključ njihove prepričljivosti. Zatajili so, da gre za igro, tehnično gledano so preslikali povsem običajno radijsko popoldne, sestavljeno iz glasbe, poročil, živih javljanj s terena. Igra si je nadela masko aktualnega radijskega programa, hotela je izgledati kot katastrofična resničnost, o kateri radio zgolj in samo verodostojno poroča. To je bila osnovna dramaturška ideja.

BARBARA JENKO: Nisem mislila izvedbenih okoliščin, ampak takratno širše dogajanje, družbeno atmosfero. Bilo je temačno obdobje: velika gospodarska kriza, brezposelnost, vzpon fašizma in avtoritarnih režimov, zatiskanje oči pred nemškimi okupacijskimi zasedbami, preganjanje Judov.

IGOR AMBROŽ: Našteli ste zelo različne pojave. Govoriva o dogodku v Ameriki, nekatere navedene stvari pa so bile takrat še povsem evropske zadeve in skrbi. Res pa je, da so bila trideseta leta zelo negotova, huda kriza ni povzročila le pomankanja in revščine, med ljudi je razsejala tudi strah in tesnobo. In tega je bilo v Evropi, ki je drsela v vojno, več kot na drugi strani Atlantika. Zgodovinska dejstva so znana: marš vojaških škornjev, rožljanje z orožjem, nenehni odpustki Hitlerju v naivni veri, da ga bo to zaustavilo. Zagotovo so bili ljudje navajeni na slabo, nekako sprijaznjeni z njim. Upal bi si tvegati oceno, da so v stanju živčne razrvanosti celo nekako pričakovali, da bo niz slabega trajal, da se bodo dogajale nove in nove tragedije.

BARBARA JENKO: Na razmere se mi je zdelo potrebno opozoriti, ker tudi današnja dogajanja niso spodbudna, opaziti je mogoče celo določene vzporednice. Če naštejemo samo nekaj glavnih skrbi in težav: vojne in teroristični napadi, valovi beguncev, naraščanje razlik med bogatimi in revnimi, globalno segrevanje, epidemije novih virusov in bolezni, vzponi skrajnih in militantnih gibanj. Mnogi se počutijo ogrožene, kar se zdi zelo dobro gojišče različnih teorij zarot, lažnivih novic.

IGOR AMBROŽ: Strinjam se ...

BARBARA JENKO: Dejstvo je, da smo poplavljeni z nepregledno množino tudi povsem nasprotujočih si informacij in podatkov, ki se vsi predstavljajo kot vrhunska znanost, kot neoporečna strokovnost. Soočeni smo s pravim stampedom lažnivih informacij, kar krči prostor za razmislek, z vseh strani v nas vdira dvom, ni več

nekih trdnih razumskih oprimkov. In manj ko je razuma, več je strahu, pripadnosti, sovraštva in drugih močnih čustev.

IGOR AMBROŽ: Strinjam se, družbene razmere lahko pomembno vplivajo na to, kako sprejemamo lažne novice, koliko bolj ali manj verjetne se nam zdijo. Vendar se mi vseeno ne zdijo najbolj odločilne. Ključna se mi zdi nekogaršnja želja, hotenje, da bi javnost prepričal v nekaj, kar ni res. Posameznik ali organizacija začne lagati z jasnim s ciljem, da poveča svojo prepoznavnost, vpliv, dobiček, moč ali karkoli drugega. Gre za izrazito interesno dejanje. To ni nič novega, tako je bilo tudi v tridesetih letih prejšnjega stoletja, zato sem prepričan, da so Orson Welles, vodstvo radia in še drugi vpleteni povsem zavestno izzvali paniko.

BARBARA JENKO: Številni raziskovalci so dokazovali nasprotno, da takrat pri omenjeni radijski igri ni bilo nobene zle namere, da je do panike pripeljala vrsta naključij. Domnevi, da je šlo za nehoten splet dogajanj, pritrjuje tudi kasnejša preiskava. Vemo, da preiskovalci niso izrekli nobene kazni ne Wellsovemu gledališču ne radijski postaji.

IGOR AMBROŽ: Seveda je mogoče iz naključij in domnev sestaviti zgodbo, ki se zdi verjetna ali celo zelo verjetna. Ampak v tem primeru je kristalno jasno, dovolj je pogledati samo nadaljnji razvoj dogodkov. Vsi tisti dobitki in dobički, ki sem jih prej omenil, niso padli z jasnega neba, verjemite. Orson Welles je sam zakuhal tako razlago, ko je po izbruhu panike izrazil obžalovanje in zanikal zle namere, če uporabim vaše besede. Precej let kasneje, ko je najbrž minila nevarnost, da bi se spraval v težave, pa je priznal, da njegovo kesanje ni bilo iskreno. Rekel je, da so bili vsi skupaj v veselem pričakovanju, izrecno je dejal, kako so upali, da se bo razpletlo, kot se kasneje je. Ob drugi priložnosti je izdal še, da je idejo dobil pri poslušanju BBC-jeve oddaje, v kateri je katoliški duhovnik razlagal, da so nekateri komunisti zavzeli London, čemur je marsikdo verjel. Če so bili v Londonu komunisti, bodo pa v Ameriki marsovci, si je najbrž rekel.

BARBARA JENKO: Vrniva se v sedanjost. V čigavem interesu ...

IGOR AMBROŽ: Dovolite mi samo še en stavek. Ljudje imamo radi mitologijo, povelečevanja, fantastične zgodbe. Skladno s tem se preoblikuje tudi razumevanje preteklih dogodkov. In sčasoma dogodki sami. Danes se takratna dogajanja verjetno kažejo večja, kot so dejansko bila, bolj strašljiva, bolj škandalozna.

Med zadnjim odgovarjanjem IGORJA AMBROŽA se DENIS GOLMAJER in MATEJ ZUPANC z gestikuliranjem dogovarjata skozi šipo.

MATEJ ZUPANC: Gospod Ambrož, opravičujem se, ker prekinjam vaju pogovor. Trenutek ni najbolj primeren, ravno ste prišli do strašljivosti in škandaloznosti, kar bojda mediji ljubimo, vendar aktualna dogajanja terjajo naš odziv. Ponovno se nam javlja naša poročevalka Tanja Pevc, ki na Trgu republike spremlja protivladno zborovanje. Tanja, sodeč po zvoku, ki prihaja v studio in k našim poslušalcem, se je zborovanje začelo. Zdi se, pravzaprav sliši se kar precej živahno.

Med oglašanjem TANJE PEVC se v ozadju slišijo različni glasovi, melodije.

TANJA PEVC: Res je, Matej, postalo je zelo glasno, zbralo se je že dosti ljudi. Nisem najboljša pri tem preštevanju, a zagotovo jih je po vsej ploščadi več kot petsto, morda celo tisoč. Slišali smo že nekaj glasbenikov, prav zdaj na odprtem odru prepeva manjši pevski zbor, kar najbrž slišite v ozadju. Še vedno pa čakamo govornike. Glede na urnik, ki so ga sami objavili, kar precej zamujajo, vendar to zborovalcev očitno ne moti.

MATEJ ZUPANC: V neposredni bližini prizorišča sta vladno poslopje in parlament. Je tam kaj več policistov kot običajno? Novinarji smo se navadili, da sta njihova številčnost in opremljenost postala kar dober pokazatelj tega, kako tvegano se zdi policiji določeno zborovanje.

TANJA PEVC: Zanimivo razmišljanje, nisem pa tako prepričana kot ti. Če imaš prav, se oblast z današnjimi protesti niti najmanj ne obremenjuje. Pred parlamentom vidim namreč le pet policistov v običajnih uniformah. Ležerno se sprehajajo pred poslopjem in ne dajejo vtisa, da pričakujejo karkoli izrednega. Od tu seveda ne vidim, ali je kaj drugače pred vladnim poslopjem, vendar ...

PRVA PROTESTNICA: Pošteno povejte ljudem, kaj se dogaja. Samo lažete in zagovarjate te pokvarjene barabe ...

TANJA PEVC: Se opravičujem, ena izmed udeleženk protesta, precej razjarjena gospa, je verjetno zamenjala radijski mikrofonski za tistega na odru. Udeležence namreč ves čas pozivajo, da v odprti mikrofonski ...

PRVA PROTESTNICA: Štirje kombiji so bilo, ki so ponoči vozili denar iz banke ...

TANJA PEVC: Gospa, takoj izpustite mikrofonski ...

PRVA PROTESTNICA: ... na svoje oči sem jih videla ...

Glasba odseka javljanje, kmalu zatem se stiša in MATEJ ZUPANC prevzame besedo.

MATEJ ZUPANC: Očitno je prišlo do incidenta, lahko smo razumeli, da je neka protestnica poskušala naši poročevalki Tanji Pevc odvzeti mikrofonski. Takoj ko se bo položaj

umiril in bo naši terenski ekipi omogočeno nemoteno javljanje, se bomo vrnili na Trg republike.

Ob koncu pojasnila glasba postane glasnejša, a še preden DENIS GOLMAJER izklopi studio, se oglasi IGOR AMBROŽ.

IGOR AMBROŽ: Če dovolite, prosim, rad bi se navezal na to gospo, ki smo jo ravnokar slišali. Ne bi si mogel izmislili boljše ponazoritve tega, kar sem skušal prej pojasniti. Gospa je videla zanj nekaj neobičajnega, zato je postala na dogajanje pozorna. Videno si je razložila zelo po svoje, če sem nekoliko grob, je bilo njeno pojasnilo privlečeno za lase. Želim povedati, da med nami kroži nešteto podobnih informacij, ki nimajo ustrezne podlage v dejstvih, res pa je tudi, da jih velika večina ostane omejena na ozke kroge. Ta marnja, ne morem reči drugače, pa je ušla iz fizičnega kroga prijateljic, sosed, znank, iz nekega mikrokozmosa, ker se je gospa dokopala do radijskega mikrofona. Njen vdor v eter, če tako rečem, je neverjetno in škodoželjno izmišljotino povzdignil v resno domnevo, trditev, ki je za marsikoga v trenutku postala čista resnica.

BARBARA JENKO: Kako ste lahko tako prepričani, da gospa ni videla kombijev?

IGOR AMBROŽ: Saj nisem rekel, da si je izmislila kombije. Verjetno jih je res videla, bržkone banke ves čas prevažajo denar. Njihove poslovalnice potrebujejo gotovino, treba je polniti bankomate, trgovine in lokali oddajajo zaslužke. Denar se zagotovo neprenehoma seli in del teh prevozov se najbrž opravi ponoči. Zakaj pa ne? Vse to je lahko res. Primer sem navedel, ker je gospa te običajne prevoze s pomočjo vašega radia v nekaj sekundah naredila za veliko bančno krajo. Bili smo dobesedno navzoči pri rojstvu lažnive novice.

BARBARA JENKO: Ampak tudi to je samo mnenje, vaše mnenje. Tudi vi ne veste, kaj so dejansko prevažali ti kombiji in za koga. Imamo njeno domnevo, da se je zgodila kraja, in vašo, da je bila gospa priča običajnemu razvažanju gotovine. Zakaj bi verjeli vam in ne njej?

IGOR AMBROŽ: Imate prav, seveda. Zatrdno ne vemo niti tega, ali so kombiji ponoči res vozili. Če so, nam ni znano, ali so karkoli odpeljali iz banke, so morda vanjo kaj pripeljali ali pa se je zgodilo oboje. In če so vozili iz nje, lahko drži moja razlaga, razlaga neznane gospe ali pa nič od tega. Moja poanta je bila, da lažnive novice uporabljajo klasične propagandne tehnike ...

BARBARA JENKO: Igrajo na čustva, nagovarjajo naše strahove, potrjujejo nekaj, kar se nam zdi ...

IGOR AMBROŽ: Ni težko videti, da je moja razlaga precej logična in zelo verjetna, hkrati pa je povsem nezanimiva, zato je nihče ne bo razširjal. Novica, da se je zgodila velika kraja, pa je povsem drugačna. Ljudje imamo radi škandale, privlačijo nas, ob njih lahko vsemogoče ugibamo in moraliziramo. Še toliko bolj to velja v primerih, kadar informacije utrjujejo naše predstave in predsodke. Vsi smo že slišali zgodbe o pokvarjenih bankirjih in njihovi spregi z nepoštenimi politiki. Izmišljena novica tako postane dokaz za tisto, kar že ves čas nekako vemo. Takim lažem je skoraj nemogoče sleči avreolo absolutne resnice.

BARBARA JENKO: Seveda, najbolj enostavno je politikom očitati jemanje podkupnin, športnikom uživanje prepovedanih snovi, umetnikom pijančevanje in razvrat. Pri določenih skupinah obstaja precej široko soglasje, da to niso lažne novice, ampak nedokazane resnice.

IGOR AMBROŽ: Natanko tako, prav ...

BARBARA JENKO: Zato vas prej nisem spraševala o tovrstnih primerih, ampak o lažnih novicah velikega formata. Mislim na laži, ki jih je težko opreti na neka realna dogajanja ali pa na zelo razširjena mnenja in predsodke. Govorim o lažeh, ki jih razum prepozna za izmišljotino in jih zavrne, o sporočilih, ob katerih se krohotamo, če bi jih nekdo označil za resnico. Moje vprašanje je: ali bi nas lahko Orson Welles ali kak podobno sijajen govorec še vedno prepričal v marsovsko obarvano laž?

IGOR AMBROŽ: Kje pa je meja med zemeljsko in marsovsko lažjo? Zdi se nemogoče, da bi bili rezultati volitev v neki demokratični, urejeni družbi potvorjeni. A se kljub temu po vsakih volitvah srečujemo z dvomi in obtožbami, poražencem bi lahko pulili nohte, pa bi včasih vseeno ne priznali poraza. Je zanikanje rezultatov volitev zemeljska ali marsovska laž?

BARBARA JENKO: Tudi ta vaš primer ni debela laž, to je povsem neprimerljivo z invazijo Nezemljanov ...

IGOR AMBROŽ: Ne vem. Ne vem, kdo lahko, kdo zna potegniti jasno mejo med tem, kar je logično in stvarno, in onim, kar naj bi bilo neumno in povsem neverjetno? Te ločnice so precej subjektivne. In še nekaj se dogaja: ko se neka laž, četudi je na prvi pogled očitna traparija, izreče stokrat, se nenadoma ne zdi več tako zelo trapasta. Ko novi in novi apologeti širijo povsem svežo vero, se dvomi o njej vse bolj razblinjajo, vse manj se razmišlja o verodostojnosti, vse več je slepega zaupanja.

Med zadnjim odgovarjanjem IGORJA AMBROŽA se DENIS GOLMAJER in MATEJ ZUPANC z gestikuliranjem dogovarjata skozi šipo.

MATEJ ZUPANC: Žal vaju moram spet prekiniti, na zvezi imamo namreč našo posebno poročevalko Tanjo Pevc z zelo vznemirljivimi novicami ...

Med oglašanjem TANJE PEVC se v ozadju sliši glasen trušč, žvižganje, vzkliki.

TANJA PEVC: Matej, se slišimo? Matej ...

MATEJ ZUPANC: Tanja, slišimo se. Izvoli, si že v etru, poslušamo te.

TANJA PEVC: Matej? Halo? Halo? Halo! Kaj je s to zvezo? Pa saj to ne more biti res. Še v kameni dobi bi se hitreje ...

Glasba odseka neuspelo javljanje. Takoj ko se mikrofona nad mizo ugasne, BARBARA JENKO vzroji nad MATEJEM ZUPANECM.

BARBARA JENKO: A res moraš vsakih nekaj minut prekinjati pogovor? Počakaj, lepo te prosim, da zaključiva neki sklop, potem pa se pomenkuj s Pevčevko, kako so oblečeni policaji in katere pesmi si požvižgavajo protestniki. Trikrat sva že začela pogovor, pa še nisva odgovorila niti na prvo vprašanje. Resno te sprašujem, ali so lažne novice glavna tema tega popoldneva ali pa so samo mašilo, kadar pade radijska zveza s posebno poročevalko s Trga republike?

MATEJ ZUPANC: Ne nehaš in ne nehaš. Vse popoldne že stoično prenašam tvoje izpade ...

DENIS GOLMAJER: Hej, hej, hej, ustavita se, oddajo imamo. Matej, imamo zvezo, gremo.

Glasba se utiša. Ko je vzpostavljena zveza s TANJO PEVC, se v ozadju sliši glasen trušč, žvižganje, vzkliki.

MATEJ ZUPANC: Spoštovani poslušalci, imeli smo nekaj težav, zdaj pa smo znova povezani z našo posebno poročevalko Tanjo Pevc, ki na Trgu republike spremlja protivladne proteste. Tanja ...

TANJA PEVC: Tako je. Pred nekaj trenutki so na zborovanju sporočili šokantno novico, da je slovenska vlada pobegnila v tujino. To je dejala oseba, ki na odru predstavlja glasbene izvajalce, najbrž prihaja iz gibanja Stara pravda. No, pravkar pa je isti govorec naznanil, da bo vodja gibanja Stara pravda državljan Cane vsak čas nagovoril protestnike. Verjetno tudi vi slišite žvižge in klice, tu je namreč nastal nepopisen trušč, množica je ob sporočilu vzvalovala, vlado zmerjajo z izdajalci, barabami, goljufi, slišijo se tudi psovke. Ljudi je zagotovo že več kot tisoč in strašansko pritiskajo proti odru. Tudi s tonskim tehnikom se bova skušala prebiti do tja in posneti napovedani govor. Torej, če ponovim najpomembnejše, na

protestu gibanja Stara pravda na Trgu republike so pravkar objavili, da je slovenska vlada emigrirala.

MATEJ ZUPANC: Tanja, hvala, oglasi se takoj, ko boš izvedela karkoli novega oziroma ko bo državljani Cane nagovorili protestnike. Spoštovani poslušalci, pravkar smo torej slišali vznemirljivo novico, da naj bi slovenska vlada pobegnila. Za zdaj imamo samo to skopo informacijo. Seveda moram takoj dodati, da je ta informacija nepreverjena, kot je pravkar poročala Tanja Pevc, so jo objavili na protivladnem protestu, ki ga je sredi Ljubljane pripravilo gibanje Stara pravda. Medtem ko čakamo nadaljnja pojasnila tistih, ki so razglasili domnevni beg vlade, naši novinarji seveda že preverjajo to informacijo. Predvsem pa vsi pričakujemo prve vladne odzive. Prepričan sem, da jih bomo slišali že zelo kmalu.

Luč nad mikrofonom ugasne, glasbeni odmor, v studio prihiti LANA MARKOVIĆ s šopom listov in sede na prosti stol za mizo. Takoj začne preverjati računalniški zaslon. Slednje počne tudi BARBARA JENKO, IGOR AMBROŽ pa vneto brska na svojem telefonu.

MATEJ ZUPANC: Kaj imaš? Vladno izjavo, demanti?

LANA MARKOVIĆ: Demanti, ki pa je zelo na hojladri. Pravzaprav niti ni demanti, ker sploh ni prišel z vlade, poslala ga je kar Vseslovenska tiskovna agencija.

MATEJ ZUPANC: Vir je pa zagotovo vlada. Nihče drug ne more zanikati teh nebuloz.

LANA MARKOVIĆ: Verjetno je prišlo z vlade, ampak tega v demantiju niso zapisali. Zato se mi zastavlja vprašanje, zakaj vlada sama ne pove, da so to izmišljotine. Kot da ne bi želeli biti prepričljivi.

MATEJ ZUPANC: Imaš prav. Ne vem. Lahko začnemo?

LANA MARKOVIĆ: Samo hipec, da še nekaj preverim ... V redu, pripravljena sem. Boš naredil uvod ali kar grem?

MATEJ ZUPANC: Samo predstavim te.

Glasba utihne, prižge se luč nad mikrofonom.

MATEJ ZUPANC: Med kratkim premorom se nam je v studiu pridružila dežurna novinarka Lana Marković. Lana, lepo pozdravljena. Slišali smo, da so na protestnem shodu pred nekaj minutami objavili, da je slovenska vlada pobegnila. Kaj ste že ugotovili, kakšni so prvi odzivi, ki ste jih zbrali?

LANA MARKOVIĆ: Prva se je odzvala Vseslovenska tiskovna agencija, ki je pravkar objavila, da gre za popolno izmišljotino, pri čemer pa ne navaja vira za takšno trditev.

MATEJ ZUPANC: Torej ne vemo, kdo je zanikal trditve o vladnem begu, jih označil za laž.

Pričakovali bi, da se odzove vlada ...

LANA MARKOVIĆ: Kot sem rekla, agencijska navedba nima vira in je res zelo skromna. Na drugi strani pa se informacija o begu vlade neznansko hitro širi po družbenih omrežjih, pojavljajo se različne razlage in domneve. Na enem izmed portalov, ki je znan po svoji protivladni drži, so tako zapisali, da je bilo potovanje zunanjega ministra v London očitno samo pretveza. Kot vemo – o tem smo na našem radiu izčrpno poročali – je pred dvema dnevoma zunanji minister s svojimi sodelavci odpotoval na neuradni obisk v Anglijo. Na omenjenem portalu namigujejo, da je šel tja organizirat vse potrebno za sprejem begunske vlade, da je bila torej odločitev o begu zagotovo sprejeta najmanj že pred par dnevi. Avtor omenjenega zapisa je povsem prepričan, da bodo Britanci naši vladi ponudili zaščito, saj da so tesno sodelovali že pri domnevnem množičnem prisluškovanju. No, kot vemo, je bila prav ta prisluškovalna afera povod za današnji protest.

MATEJ ZUPANC: Pa vlada? Se je že kakorkoli odzvala? In kakšni so odzivi v opozicijskih strankah? Imamo sploh kakšne odzive najodgovornejših? Predsednika države, ustavnega sodišča, drugih državnih ustanov in organov?

LANA MARKOVIĆ: Vsi pričakujemo, da bo vlada vsak čas odločno zanikala te informacije, prav tako še čakamo na izjave drugih predstavnikov oblasti. Doslej se ni oglasil še nihče, kar zbuja precej čudenja, res pa je, da je informacija vendarle stara komaj deset minut. Naši novinarji so takoj začeli klicati na vse mogoče telefonske številke, a se za zdaj nihče od politikov ne oglašja, nobenemu od sodelavcev se še ni uspelo prebiti čez barikade vljudnosti služb za stike z javnostmi. Lahko povem še, da se je takoj po objavi alarmantnega sporočila posebna radijska ekipa odpeljala do sedeža vlade, a tudi njihov klic še čakamo.

Luč nad mikrofonom ugasne, zasliši se radijska glasba, LANA MARKOVIĆ odide iz studia.

MATEJ ZUPANC: (*Barbari*) Zdi se mi, da ne bom več sekal vajinega pogovora, da ga je samo dogajanje dokončno presekalo. Kot je, če je verjeti Jurčičevemu poročilu, Krjavelj nekdanj samega hudiča ...

BARBARA JENKO: Lepo te prosim, prizanesi nam s svojimi neslanimi vložki. In nikakor se ne strinjam, samo še več razlogov je, da nadaljujemo pogovor. Pri zgodbi o pobegli vladi je za zdaj najbolj zanimiva in presenetljiva prav njena komunikacijska plat. Ta molk dobesedno kriči. Zato bi lahko z mojim gostom ...

DENIS GOLMAJER: Hej, hej, hej, Tanjo imam.

Glasba se stiša. Ko je vzpostavljena povezava s TANJO PEVC, se v ozadju sliši glasen trušč, žvižganje, vzkliki, ki jih poročevalka skuša preglasiti.

TANJA PEVC: Halo, studio, halo, se slišimo?

MATEJ ZUPANC: Povej, Tanja, slišimo te, tudi naši poslušalci te že slišijo.

TANJA PEVC: Državljan Cane je pravkar končal svoj govor. Ponovil je, da je celotna vlada odnesla pete, dejal je, da je dezertirala. V Stari pravdi medtem še preverjajo podatke, kdo vse je pobegnil, v begunski skupini naj bi namreč bila še vrsta drugih politikov. Postregel je s podatkom, da naj bi se ubežniki odpeljali z brniškega letališča s posebnim letalom okrog četrte ure zjutraj. Pobegle politike je označil za izdajalce in jim sporočil, da niso več dobrodošli na slovenskih tleh. Rekel je, če uporabim njegove besede, da lahko tu dobijo samo še jetniška oblačila, za kar je bil nagrajen z bučnim aplavzom.

MATEJ ZUPANC: Rekla si, da naj bi pobegnila celotna vlada in, če sem te dobro razumel, še več drugih pomembnih politikov. So znana imena teh drugih ubežnikov, ali gre za sekretarje na ministrstvih?

TANJA PEVC: Nikogar ni imenoval z osebnim imenom, dosledno je govoril o funkcijah, torej o predsedniku vlade in ministrih. Napovedal je, da se bo celoten seznam ubežnikov kmalu izpisal na velikem zaslonu. Lahko povem še, da se je v zadnjih desetih minutah prizorišče tu povsem napolnilo, ljudje se zlivajo z vseh strani, vse več je tudi transparentov. Ljudje ob odru so dobesedno ukleščeni. Nama s tonskim tehnikom se je uspelo še pravočasno umakniti nekoliko bolj proti robu arene, kjer pa je tudi velika gneča, veliko je prerivanja.

MATEJ ZUPANC: Omenila si transparente. Ali ni nenavadno, da se tako hitro, verjetno ni minilo niti pol ure od prvega javljanja, že pojavljajo številni transparenti. Njihova izdelava ...

TANJA PEVC: Oprosti, Matej, na velikem zaslonu se je pravkar začela obljubljeni projekcija. Kot sem poročala, so napovedali, da bodo objavili imena vseh prebeglih politikov ... No, to niso imena, predvajajo videoposnetek, slabo se vidi, slika je precej nejasna, temna, zdaj je boljše, to je nedvomno brniško letališče, slika kaže letalo, okrog njega je kakih deset avtomobilov, verjetno več, tudi dve vozili z utripajočimi lučmi sta tam, očitno gre za policijska avtomobila, videti je veliko oseb, nekaj deset se jih premika ob letalu ...

MATEJ ZUPANC: Lahko koga prepoznaš na posnetku?

TANJA PEVC: Kje pa, slika je temna in precej nejasna, verjetno je bilo to posneto ponoči ali v mraku in z večje razdalje ...

MATEJ ZUPANC: Tanja, predlagam, da se ponovno slišimo, ko bodo začeli objavljati imena domnevnih beguncev. Ta čas pa bomo prisluhnili dežurni novinarki Lani Marković, ki je pravkar prihitela v studio. Lana, kaj ste izvedeli novega, kdo se je že odzval na vse dogajanje, koga ste uspeli priklicati?

Trušč, ki je prihajal skupaj z glasom TANJE PEVC, izgine med zadnjo repliko. LANA MARKOVIĆ s šopom listov pride v studiu proti koncu pogovora in sede za mizo.

LANA MARKOVIĆ: Najpomembnejša vest je, da smo pravkar prejeli dolgo pričakovano sporočilo iz vladnega kabineta. V njem predsednik vlade poziva ljudi, naj ne nasedajo lažem, ki jih širijo določene skupine, in prosi protestnike, da se mirno razidejo. Obveščajo nas še, da bo predsednik vlade ob sedmih zvečer iz studia Vseslovenske televizije nagovoril javnost.

MATEJ ZUPANC: Dočakali smo torej dolgo pričakovano pojasnilo. Kakšni pa so odzivi opozicije, ki ji na družbenih omrežjih mnogi pripisujejo, da je ona za kulisami tega protesta, da gre v resnici za njen napad na vlado?

LANA MARKOVIĆ: Če dovoliš, bi prej povzela še preostali del vladnega komunikeja, ki je zelo kratek. Zapisali so, da je policija že zavarovala nekatere pomembne državne ustanove. Nadalje pravijo, da bodo te ukrepe razširili na vse zgradbe in druge površine, kjer bi se zgodili poskusi nasilnega vstopanja, ogrožanja ljudi ali imovine. V zvezi s protesti obljublajo, da bodo dogodke temeljito preiskali in predlagali ostre ukrepe proti vsem, citiram, ki širijo nemir in povzročajo uničevalno norijo, ki smo ji priča.

MATEJ ZUPANC: Precej pričakovana vsebina, bi lahko rekli. Informacije o begu vlade torej niso resnične, do nastopa predsednika vlade čez skoraj natanko eno uro pa najbrž ni pričakovati novih ali dodatnih pojasnil.

BARBARA JENKO: Morda ne bi smeli tako zelo hiteti z zaključki. Očitno je predvsem to, da imamo povsem nasprotujoče si informacije. Z vladne strani sporočilo za javnost, ki ga je Lana Marković pravkar predstavila, demonstranti pa zatrjujejo nekaj čisto drugega. Kot je poročala Tanja Pevc, svoje navedbe dokazujejo tudi s posnetkom z letališča ...

IGOR AMBROŽ: ... ki pa je očitna manipulacija. Oprostite, bilo je nevljudno, da sem vam vpadel v besedo, ampak vsi smo se lahko prepričali, da posnetek, ki že kroži po

spletu, ne dokazuje prav ničesar. Slika je meglena, neostra, na njej ni mogoče prepoznati nikogar, kot bi se sprehajale temne sence. Na teh posnetkih je lahko kdorkoli, narejeni so bili lahko danes zjutraj ali pa lansko leto. Ne moremo enako verjeti tem slikam in uradnemu vladnemu zanikanju, to dvoje preprosto nima enake teže. In tudi verjetnost obeh trditev je povsem različna. Ob tem imamo še zagotovilo, da bo predsednik vlade čez eno uro nagovoril državljane.

BARBARA JENKO: Zakaj jih že ni, zakaj šele čez eno uro? S tem molkom se je postavil na čelo tistih, ki širijo to uničevalno norijo. Saj piše tako v vladnem komuniqueju, kajne?

LANA MARKOVIĆ: Ja, tisto je bil dobesedni navedek. Predlagali bodo ostre ukrepe proti vsem, ki širijo nemir in povzročajo uničevalno norijo, ki smo ji priča.

BARBARA JENKO: Najprej smo celo uro čakali na prvi odziv, zdaj bomo čakali še nadaljnjo uro, da se bo premier pojavil v javnosti. Naj razume, kdor more. Čemu držijo ljudi v napetosti, ko pa bi lahko takoj razpršili vse dvome? Demonstrante bi lahko že eno samo slikanje postavilo na laž.

IGOR AMBROŽ: Večer je, ne vemo, kje se je predsednik nahajal, ko se je informacija začela širiti. Lahko da ga ni takoj dosegla. Lahko da so njegovi sodelavci najprej podcenili, v kakšno dogajanje se utegne vse skupaj razviti. Lahko da so obtožbe predolgo dojemali kot neškodljivo neumnost, na kakršne se nihče pri zdravi pameti ne odziva. Morda je v ozadju kaj iz arzenala državnih skrivnosti in so bila potrebna določena predhodna posvetovanja. Zagotovo ima celotna zadeva razsežnosti, ki jih ne poznamo.

BARBARA JENKO: Vedno lahko natrosite kup pogojnikov in morebitnikov, ampak vladnega ravnanja preprosto ni mogoče razumeti ne opravičiti. Ali lahko rečete, da je odgovorno, ker na množico vprašanj in dvomov odgovarjajo z molkom? Neodgovorno je, da niti ne poskušajo ustaviti tega dogajanja. Ker so tiho, samo prilivajo olje na ogenj. V debeli uri so zmogli napisati samo neznatno vladno sporočilo. Silni državni aparat se je odzval z nekaj stavki in svarilom. Napisali so, da je morala policija zaščititi nekatere objekte in da bodo s tem nadaljevali, če bo potrebno. Vlada bi se morala samo pokazati, in bi že pomirila veliko večino ljudi. Ampak raje tiči v neki luknji neznanu kje in je tiho kot miš. To je bolj podobno sabotazi kot odgovornemu ravnanju. Pri današnji tehnologiji bi se predsednik vlade lahko v trenutku javil od kjerkoli.

IGOR AMBROŽ: Ne sodimo in obsojamo prehitro. Kaj pa če je težava prav v tem, da se v predsednikovem kabinetu bojijo, da bi stopil v past. Po njegovem javljanju bi nasprotniki lahko takoj sprožili nešteto trditev, da se javlja iz Londona ali od kjerkoli. Če pa bo nastopil v prepoznavnem televizijskem studiu, če se bo pogovarjal s kom od znanih televizijskih voditeljev, ne bo nikakršnih dvomov, da je očitek o begu izmišljotina.

BARBARA JENKO: Oprostite, ampak to vaše opravičilo je pa precej prazno. Od kjerkoli bi se javil, bi bilo boljše kot molk. Ravnanje, ki smo mu priča, si je težko razlagati drugače kot nemoč, kot obupano odlaganje neizbežnega, kot zavlačevanje priznanja. Zakaj se ne oglašá na telefon, če ima kaj povedati? In zakaj molčijo vsi drugi politiki? Zakaj nihče iz ministrskega zbora ne dvigne slušalke, čeprav telefoni nenehno zvonijo? Armada novinarjev že celo uro klicari vse mogoče politike, a so nenadno vsi oglušeli.

IGOR AMBROŽ: Tudi vi gradite nekakšno neizpodbitnost na precej majavih temeljih. Načelno se strinjava, da bi se morali v vladnem kabinetu in v vrhovih strank hitreje in odločneje odzvati, ne veva pa, kaj se skriva zadaj. Nekako se ne morem znebiti vtisa, da je tole igračkanje postalo resno in na neki način celo nevarno. Kot da bi stvari nekemu ušle izpod nadzora. In ne vprašajte me komu, ker gre samo za občutke, ničesar stvarnega ne vem, na kar bi jih lahko oprl. Ne vem, mogoče kdo tudi taktizira, negotovost in kaos lahko marsikomu koristita.

BARBARA JENKO: Kaos je nepredvidljiv in ni nujno, da tistemu, ki ga ustvarja, prinese koristi.

DENIS GOLMAJER med repliko BARBARE JENKO z gestami sporoča MATEJU ZUPANCU, da naj napove živo javljanje. LANA MARKOVIĆ previdno in tiho zapusti studio.

MATEJ ZUPANC: Morda pozna odgovore na izpostavljene dileme naša poročevalka Tanja Pevc, ki se nam ponovno oglašá s protivladnega protesta. Tanja, kaj se trenutno dogaja na Trgu republike, kaj je novega?

Med javljanjem TANJE PEVC se v ozadju sliši zelo glasen trušč, nerazločno vzklikanje imen, žvižgi, posamezni kriki.

TANJA PEVC: Veliko je novega, marsikaj se dogaja. Pred nekaj trenutki so se na velikem zaslonu na Trgu republike začela izpisovati imena politikov. Gre za ljudi, ki naj bi po podatkih gibanja Stara pravda zbežali v tujino. Na seznamu je poleg predsednika vlade vseh petnajst ministrov in ministric. Zatem so tu še nekateri

visoki uradniki, denimo več državnih sekretarjev, prav tako večina članov predsednikovega kabineta. Doslej je bilo skupaj izpisanih že štirideset imen. Ne bom jih ponavljala, saj so se te slike z zaslona v trenutku prelile na družbena omrežja, zato jih verjetno mnogi v tem trenutku že prebirate. Skratka, prav vsi člani ministrskega zbora, več visokih vladnih uslužbencev in državnih sekretarjev naj bi pobegnilo skupaj s predsednikom vlade, so pravkar objavili na protivladnem protestu na Trgu republike.

MATEJ ZUPANC: Tanja, do protestnikov je zagotovo že prišlo vladno zanikanje vsega, kar je objavila Stara pravda. Vlada je izjave s protesta označila za popolne laži. V komunikaciji so tudi apelirali na protestnike, naj se takoj razidejo. Kako so se ti odzvali na vladne trditve in zlasti, kako so sprejeli pozive k razhodu?

TANJA PEVC: Najkrajše rečeno: niso se odzvali. Organizatorji vladnega sporočila niso prebrali, nihče od govornikov ga ni omenil ali komentiral. Vseeno demonstranti zagotovo poznajo vladne pozive, ni pa bilo doslej zaznati nobene reakcije. Morda čakajo, kako se bo odzval predsednik gibanja Stara pravda državljani Cane. Ta huronski aplavz, ki ste ga verjetno pravkar slišali, je namreč sprožila najava, da bo prav on naslednji govorec.

MATEJ ZUPANC: Ali lahko prenašamo njegov govor, je to z nekaj improvizacije tehnično izvedljivo?

TANJA PEVC: Bojim se, da ne bo šlo. Ne, tonski tehnik mi odločno odkimava. Tu je strašanski trušč, kar verjetno slišite tudi vi, tako da snemanje na daljavo ni mogoče, prav tako pa ni nobene možnosti, da bi se prebila do odra. Predlagam, da nadaljujete program, sama pa se oglasim čez kakih deset minut oziroma takoj po koncu govora. Obnovila bom, kar bo državljani Cane povedal, povzela poudarke njegovega govora. Žal kaj več v tej situaciji ni mogoče.

MATEJ ZUPANC: Seveda, Tanja, povsem razumljivo. Pazi nase in se slišimo, ko bo državljani Cane končal svoj nagovor.

BARBARA JENKO: Profesor Ambrož, ali mi lahko, ali lahko vsem nam v tem premoru pojasnite, zakaj nobena stran ne ponudi neovrgljivih dokazov? Tega doslej ni storila vlada, prav tako tudi ne protestniki. To je težko razumljivo, ker sta samo dve možnosti: kar protestniki govorijo in izpisujejo na zaslonih, je ali resnica ali laž. Če je oblast res zbežala, zakaj protestniki ne odprejo vrat v predsedniško palačo in pokažejo, da so prostori zapuščeni? Le kdo bi varoval utrdbe pobeglih oblastnikov in zakaj? Če pa je oblast še tu in je še vedno oblast, zakaj ne postavi

demonstrantov na laž, zakaj molči in dopušča, da negotovost in z njo zaskrbljenost ljudi postajata vse večji?

IGOR AMBROŽ: Lahko samo ponovim, da postaja celotno dogajanje manj in manj jasno, vse težje ga je razumeti. Imam občutek, da so stvari nekomu ušle izpod nadzora, kar sem tudi že omenil, da morda postajajo celo nevarne. Tudi mene, iskreno rečeno, dogajanje navdaja z vse večjim čudenjem. Zdi se, kot da je dramaturgija postopnega doziranja novic skrbno domišljena in natančno izpeljana, da se poskuša vzdrževati nenehna napetost. Kot da nobena od nasprotujočih si strani noče ustaviti nepretrganega naraščanja nemira.

BARBARA JENKO: Če vas prav razumem, domnevate, da je obema stranema nekako všeč, da zadeva ostaja zavita v meglo. Demonstranti bi na ta račun zagotovo pridobivali prepoznavnost in posledično moč, z njihovega gledišča se zdi vaše ugibanje utemeljeno. Ampak tu je še vlada, ki pa s tem zagotovo ničesar ne pridobiva. Nelogično je, da jih ni nikjer, zdi se, kot da so izpuhteli. Ker se ne oglašajo, se krepí vtis, da so se poskrili ali res pobegnili. Organizatorji protesta se na drugi strani zdijo povsem prepričani in zelo samozavestni. Na blede zanikanje iz vladnega kabineta so odgovorili s spiskom pobeglih politikov. V gibanju Stara pravda niso rekli, da so se samo šalili, svoje trditve so opremili z imeni. Osebnost sem prepričana, da jim zaradi tega verjame vse več ljudi, da bodo samo še pridobivali somišljenike.

IGOR AMBROŽ: Vse je tako nenavadno, zapleteno, nekako se ne uspemo prebiti skozi ta gozd dogajanj in odzivov. Povsem iskreno, ne razumem, zakaj so protestniki objavili ta spisek. Če bomo čez slabo uro na televiziji videli predsednika vlade, jim bo to tudi v očeh največjih privržencev vendarle vzelo vso kredibilnost. Res ne vem, vse je zelo zmedeno.

BARBARA JENKO: Če ga bomo videli, predsednika vlade ...

IGOR AMBROŽ: No, kljub zmedi ne vidim nobenega razloga, da bi dvomili v to vladno napoved.

BARBARA JENKO: Ne vidite nobenega razloga? Vlada se sooča z izjemno resnimi obtožbami, a molči. Po družbenih omrežjih se kot požar širijo številni očitki, na katere vlada ne odgovarja. Oprostite, ampak težko se je znebiti občutka, da je vlada izginila.

*Med zadnjim dialogom IGORJA AMBROŽA in BARBARE JENKO se
DENIS GOLMAJER in MATEJ ZUPANC z gestikuliranjem dogovarjata*

skozi šipo. Ko BARBARA JENKO konča, se zasliši zvok s prizorišča protestov, trušč, petje, žvižgi, klici.

MATEJ ZUPANC: Trušč, ki ga slišimo, prihaja s Trga revolucije, kjer teče protivladni protest. Verjetno to pomeni, da je končan nagovor predsednika gibanje Stara pravda, ki je organiziralo današnje demonstracije. Tam je tudi naša poročevalka Tanja Pevc, s katero smo pravkar znova vzpostavili zvezo. Tanja, kaj je državljjan Cane povedal zborovalcem, kaj sporoča javnosti?

TANJA PEVC: Res je, njegov govor se je končal pred nekaj trenutki. Pravzaprav je bil bolj nagovor v vsega nekaj stavkih. Kot se nam je že prej dozdevalo, se je odzval na vladni demanti. Dejal je, da je pravzaprav škoda izgubljati besede, in da, citiram, vlada še na smrtni postelji laže ljudem. Tudi tole bo citat, rekel je: Namesto da bi vlada priznala grobo kršenje človekovih pravic in strahopetni pobeg, se smeši s prozornimi lažmi. Državljan Cane je govor končal z nekakšnim apelom. Rekel je, da naj vsi tisti, ki morda še dvomijo, odidejo pred Vseslovensko televizijo in si na lastne oči ogledajo fantomski prihod predsednika vlade.

MATEJ ZUPANC: Tanja, se je medtem, ko se nismo slišali, zgodilo še kaj drugega? So že razširili seznam politikov, ki naj bi pobegnili iz države? Napovedovali so, da bodo štiridesetim imenom, ki jih lahko že nekaj časa prebiramo tudi na različnih portalih, kmalu sledila še nova.

TANJA PEVC: Res so napovedali še več imen, vendar so ob tem poudarili, da ne bodo hiteli, ker ne želijo objavljati nepreverjenih podatkov. Tu se slišijo govorice, da naj bi šlo za najmanj osemdeset politikov, ki da so to noč pobegnili iz države. Če to drži, potem čakamo še na imena polovice ubežnikov. Ljudje ugibajo, da gre za nekatere ljudi z vrha ministrstev, za vodje vladnih služb ...

MATEJ ZUPANC: Osemdeset imen? Je to številko v govoru omenil državljjan Cane ali ...

TANJA PEVC: Ne, ta številka kroži med ljudmi na Trgu republike. To ni uraden podatek oziroma tega niso javno izrekli predstavniki organizatorjev.

MATEJ ZUPANC: Tanja, ljudje, ki so se zbrali na tem protestu, so očitno zelo glasni, kot bi iz njih govorila divja jeza. Nam lahko ...

TANJA PEVC: O, sveta Marija ... Oprostite! Na zaslonu se je pravkar izpisalo ime predsednika države, vodje njegovega kabineta, treh svetovalcev ...

Glas TANJE PEVC in zvoki s prizorišča se končajo, kot bi jih odsekali. Po kratki tišini se zasliši radijska glasba, luč nad mikrofonom ugasne, MATEJ

ZUPANC vstane, s pestjo besno udari po šipi med studiem in kontrolno sobo.

MATEJ ZUPANC: Pizda, a ne moremo ene kurčeve linije vzpostaviti od Trga republike do tega studia? Pa do tja ni niti kilometra zračne črte, jebemti. Peš bi prišla prej do studia kot po radijski zvezi.

DENIS GOLMAJER: Umiri se, človek božji, saj te bo kap. Psuješ in me gledaš, kot da sem jaz prekinil zvezo. Izginila je, valovi so se nekam zadeli in izgubili, kaj jaz vem. Ni prvič in ne zadnjič. In prej ali slej bo nazaj.

MATEJ ZUPANC: Pa ne sme se to zgoditi ravno takrat, ko Tanja pove, da je predsednik države stisnil rep med noge in jo popihal ...

IGOR AMBROŽ: Naj bi jo popihal. Poskušajmo držati nekaj distance do vseh teh informacij. Če se bomo pri ugasnjemem mikrofону menili o tem kot o dejstvu, se nam lahko to hitro ponovi tudi, ko bomo v programu.

V studio prihiti LANA MARKOVIĆ, stopi do MATEJA ZUPANCA.

LANA MARKOVIĆ: Greva v program. Imam nekaj poročil in odzivov iz drugih mest. V redakciji spremljajo tudi dogajanje v Ljubljani. Če ne bomo vzpostavili zveze, bom prebrala poročilo, kaj se tam dogaja.

MATEJ ZUPANC in LANA MARKOVIĆ sedeta za mizo. Glasba se stiša, luč nad mikrofonom se prižge.

MATEJ ZUPANC: Drage poslušalke, cenjeni poslušalci, opravičujem se vam za to neljubo motnjo. kot ste lahko slišali, smo, žal, izgubili stik z našo poročevalko Tanjo Pevc. Kot zakleto se je to zgodilo v trenutku, ko so na protestnem shodu začeli objavljati nadaljevanje seznama ubežnikov. Še enkrat se vam iskreno opravičujem. Tehnične službe se trudijo, da bi težavo čim hitreje odpravili in ponovno vzpostavili zvezo z našo ekipo. Med tem pa nas bo dežurna novinarka Lana Marković seznanila z novicami: kako v drugih krajih Slovenije odzvanja protivladni protest, kako se na informacije o eksodusu politikov odzivajo ljudje. Izvoli, Lana.

LANA MARKOVIĆ: Sporočila, da se ljudje spontano zbirajo na trgih in odhajajo pred občinske zgradbe, prihajajo iz vse več slovenskih krajev. Naši dopisniki ugotavljajo, da ti shodi še nikjer niso množični, se pa število demonstrantov povsod povečuje. Skupna značilnost shodov v vseh krajih je, da obstoječi vladi odrekajo legitimnost in zahtevajo spremembe na oblastnem vrhu. Dopisniki navajajo, da so med najglasnejšimi protestniki vidni pristaši in lokalni vodje

opozicijskih strank. V Kopru je zaradi tega prišlo do manjšega prerivanja in obračunavanja, v Mariboru pa naj bi skupina protestnikov terjala tudi zamenjave na vrhu mestne občine. Poročilo tamkajšnjega sodelavca z odzivom mariborskega župana pričakujemo vsak trenutek.

LANA MARKOVIĆ ves čas poročanja preverja stanje na zaslonu.

LANA MARKOVIĆ: Ker zveze z našo poročevalko Tanjo Pevc še vedno nimamo, naj povem, da so se že pojavile prve fotografije zaslona z izpisanimi imeni novih domnevnih ubežnikov. Kot vidimo, je na njem res ime predsednika države in več njegovih najožjih sodelavcev. V naslednji skupini je povsem na vrhu ime predsednika državnega zbora, podpredsednika in podpredsednice ter generalne sekretarke, potem pa so tu še poslanci ... vsega skupaj kar 26 poslancev iz koalicijskih strank. Ne, na seznamu so poslanci različnih strank, med njimi so, no, to je pa res nenavadno, tudi vsi trije predsedniki opozicijskih parlamentarnih strank ...

BARBARA JENKO: Informacije o pravem eksodusu politikov kar dežujejo, vsi lahko vidimo ta imena. Kar se je najprej zdelo povsem neverjetno, se zdi vse bolj mogoče. Profesor Ambrož, kakšen je zdaj vaš komentar? Bili ste precej nezaupljivi do prihajajočih informacij, kar smo pravkar izvedeli, pa pojasnjuje marsikatero nejasnost. Ker so pobegnili politiki iz vseh taborov, je bolj razumljivo, zakaj tolikšna neodzivnost političnih strank, zakaj ta vseobsegajoči molk.

IGOR AMBROŽ: Mislim, da je ustrežnejše, če še vedno uporabljamo pogojnik: naj bi pobegnili. Tako da imamo besede enih proti besedam drugih ...

BARBARA JENKO: Imamo besede enih in molk drugih ...

IGOR AMBROŽ: No, je molk in tudi ne. Kot veste imamo najavo iz vladnega kabineta, da bo premier nagovoril javnost.

BARBARA JENKO: Če vladno najavo predsednikovega nagovora razumete kot ne-molk, pa brez dvoma molčijo predsednik države, voditelji parlamentarnih strank in vsi drugi z vrha politične piramide. Zakaj? Kako si razlagate njihov molk, če niso vpleteni?

IGOR AMBROŽ: Vaša poročevalka je malo prej citirala vodjo protestnikov, da je škoda izgubljati besede o vladnem demantiju. Taka taktika se mi osebno ne zdi najboljša, ampak morda tudi v vladi razmišljajo tako, torej da jim ni treba odgovarjati na vsako poniglavost. Morda menijo, da je najpametnejše, da takim govoricam ne dajo niti toliko teže, da bi se nanje kakorkoli odzvali. Morda bi

kakršenkoli dialog s temi obtožbami dejansko vodil v jutrišnje še bolj smešne obtožbe, lahko bi bil ustvarjen precedens in bi vsaka izrečena norost dobila pravico do vladnega komentarja. Verjetno pa se lahko strinjamo, da predsedniku vlade preprosto ne pritiče, da debatira z – bom uporabil zelo krepek izraz – z vsakim norcem, ki mu želi nekaj povedati. Tudi če zanemarimo nepotrebno tratenje časa in energije, bi nazadnje najbrž sam izpadel največji, oprostite izrazu, bedak.

BARBARA JENKO: Ne razumem. Vi govorite o neuravnovešenih posameznikih, jaz pa vas sprašujem o tisoče jeznih protestnikih. Mar bi ne bila edina logična vladna reakcija, da skušajo zajeziti ta val nezadovoljstva. In če ste želeli pravkar opravičiti vladni molk ...

IGOR AMBROŽ: Nikakor, ničesar ne opravičujem, skušam samo pojasniti ...

BARBARA JENKO: Prav, v redu. Kako pa potem pojasnujete molk v opozicijskih vrstah?

Njihovo ravnanje je bilo vedno enako: do onemoglosti so izpostavljali resnične in tudi domnevne napake vladajočih ter jih pogosto še potencirali. Zdaj, ko se oblasti precej majejo tla pod nogami, pa sami nič ne pomagajo tresti, čudežno so izgubili celo dar govora.

IGOR AMBROŽ: Seveda je res, da opozicijska ravnanja praviloma vodijo strankarske koristi, da se ne ozirajo toliko na splošno dobro. Skoraj vedno je tako. Ampak včasih pa njihova dejanja vendarle usmerjajo stvari, ki so skrite, za katere izvemo šele veliko kasneje ali niti to ne, ki jih samo slutimo. In tudi zdaj smo v stanju, ko preprosto ne vemo dovolj, da bi lahko razumeli celotno dogajanje. Očitno se dogajajo neki tektonski premiki, ampak ne poznamo silnic, ki jih povzročajo, celo tega ne vemo, kaj je pri vsej zadevi resnično in kaj izmišljeno.

Luč nad mikrofonom ugasne, zasliši se radijska glasba.

DENIS GOLMAJER: Se opravičujem, moral sem prekiniti pogovor. Klical me je tehnik s Trga republike. Nikakor ne morejo vzpostaviti zveze, kot da bi nekdo motil njihov signal ...

MATEJ ZUPANC: Pa saj bi se lahko tudi Tanja javila po telefonu. Malo slabši zvok bo, ampak vseeno stokrat boljše, kot da prebiramo objave s spleta, ki si jih lahko ogleda vsak sam.

DENIS GOLMAJER: Ne, ne, ne, po telefonu se ni mogoče javljati, preveč je trušča, govor je skoraj nerazumljiv.

MATEJ ZUPANC: Saj se lahko umakne nekam na rob, kjer ni tako hrupno. Pokliči jo, prosim, se bom jaz dogovoril.

DENIS GOLMAJER: Dvomim, da bo šlo, ampak zakaj bi ugibal, telefonsko linijo imam še vedno odprto. (*tehniku na terenu*) Imaš Tanjo kje blizu? Matej bi govoril z njo.

Bobneč, nerazločen ton s prizorišča. Tudi oglašanja TANJE PEVC so slabo razumljiva, čeprav vpije, je večkrat preglašena, njen glas se izgublja v trušču.

MATEJ ZUPANC: Tanja, me slišiš?

TANJA PEVC: Slabo te razumem, govori počasi in glasno, tu zganjajo strašanski kraval.

MATEJ ZUPANC: Ali je možno, da greš nekam na rob prizorišča. Nekam, kjer je bolj mirno, tiho in se nam od tam javiš po telefonu?

TANJA PEVC: Že zdaj sem daleč od odra, precej na robu ploščadi. Tu gomazi ljudi, ki vpijejo, skandirajo, pojejo. To lahko tudi ti poveš, kaj drugega pa se še ni zgodilo od objave imen beguncev. To ste pa že povedali in vsak si je lahko tudi sam prebral, vsepovsod je bilo objavljeno.

MATEJ ZUPANC: Ni isto, če to povem jaz v studiu ali se ti javiš z zborovanja.

TANJA PEVC: Seveda ni isto, ampak z glavo skozi zid pač ne gre. Dokler ne uredijo zveze, se ne morem javljati. Po telefonu te komaj razumem in v drugo smer ni verjetno nič boljše. Ko bodo fantje odpravili motnje, lahko za nazaj opišem dogajanje, do takrat bom pa nema opazovalka. Taka so dejstva, ne morem pomagati.

Zveza se prekine.

MATEJ ZUPANC: (*Denisu Golmajerju*) Kje pa je Lana? Pol države je na nogah, mi pa predvajamo glasbo. Hudiča, ali bo ta četa novinarjev uspela še danes koga priklicati, ali bo kak dopisnik vendarle poročal, kaj se dogaja po drugih krajih. To je kot na Titaniku, do vratu smo že v vodi, orkester pa igra za ples.

BARBARA JENKO: Dihaj, sprosti se, globok vdih, zadrži sapo ...

MATEJ ZUPANC: A lahko nehaš s temi svojimi ezoteričnimi čiračara ...

BARBARA JENKO: In počasi izdih skozi usta ...

DENIS GOLMAJER: Nehajta s temi otročarijami. Lano dajem na zvočnik.

LANA MARKOVIĆ: Me slišita?

MATEJ ZUPANC: Sprašujem se, ali ...

LANA MARKOVIĆ: Nimamo časa za tvoja samospraševanja. Marko se ti bo vsak čas javil izpred televizije. Tam se namreč zbira vse več ljudi. Očitno so resno vzeli

napotek, naj si gredo pred televizijo pogledat prihod predsednika vlade. Narod nejevernih Tomažev.

MATEJ ZUPANC: Kaj pa je z vsem drugim?

LANA MARKOVIĆ: Vsem drugim?

MATEJ ZUPANC: A me zajebavaš? Z vsemi drugimi informacijami! A nihče v notranjepolitični redakciji ne najde enega samega politika? A se še nihče ni domislil, da bi pred mikrofonom prignal koga od tisoč samooklicanih političnih analitikov. Ti se zagotovo ne skrivajo, pol njih bi dalo ledvico, če bi lahko komentirali to sranje ...

LANA MARKOVIĆ: Menda samo tebi ni jasno, kar govorimo že celo uro. Nihče ne daje izjav. Nihče. Ne. Daje. Izjav.

MATEJ ZUPANC: Saj sem razumel ...

LANA MARKOVIĆ: Očitno vsi taktično čakajo, kaj bo povedal predsednik vlade. Tudi s Trga republike ni nobenih svežih novic, nobenih novih izjav in objav, tam sta samo nepopisna gneča in vpitje.

MATEJ ZUPANC: Pa drugje po državi? Prej si rekla, da se ljudje zbirajo v vseh večjih krajih, da imajo še neke lokalne zahteve ...

LANA MARKOVIĆ: Zbirajo se in se sprašujejo, ker očitno ni nikjer nikomur čisto nič jasno. Gibanju Stara pravda je uspelo spraviti na noge armado ljudi, zdaj pa nihče ne ve, kaj bi z njimi. Zdi se, da je tudi državljanu Canetu zmanjkalo idej, vlada tudi ne ve, kaj bi z vsemi temi vstajniki, opozicijski politiki se prav tako ne domislijo ničesar. Najbrž celo vstajnikom ni povsem jasno, zakaj so se dvignili, proti komu ali čemu protestirajo.

BARBARA JENKO: Da le nismo edini izgubljeni v tej blaznosti.

Pripomba BARBARE JENKO izzove glasen smeh LANE MARKOVIĆ.

MATEJ ZUPANC: Oprosti, Lana, prej me je zaneslo. Kaj meniš, bi lahko naredili štafeto kratkih javljanj iz tistih večjih mest, kjer so prišli ljudje protestirat?

LANA MARKOVIĆ: Lahko pokličemo dopisnike, ampak vsa poročila si bodo podobna kot jajce jajcu. Na tem in tem mestnem trgu se je zbralo toliko in toliko vstajnikov, ki zahtevajo odstop vlade, za katero pa nihče ne ve, ali ni že tisoč kilometrov stran.

MATEJ ZUPANC: Ni ti treba biti zajedljiva. Opravičil sem se, iskreno sem se opravičil. Ampak ne morem biti tiho, ko se država seseda v prah, sto novinarjev Vseslovenskega radia pa to ravnodušno opazuje, prebira objave na družbenih omrežjih in se pozibava ob zvokih prijetne glasbe.

LANA MARKOVIĆ: Ni ti treba biti zajedljiv. Povedala sem ti, da Marko čaka na vklop. Pred nosom imaš, kar se zdaj dogaja najbolj zanimivega. Samo najaviti ga moraš.

DENIS GOLMAJER: Marko že čaka na zvezi. Lahko kar gremo?

MATEJ ZUPANC: Samo za sekundo mi ga daj, da se dogovoriva.

DENIS GOLMAJER pokima, zasliši se hrup, žvižganje, vzkliki.

MATEJ ZUPANC: Marko, živjo. Tole je pa precej glasno. Menda si pred televizijo?

MARKO SKOK: Bolj na radijski strani ulice, cesta in zelenica med našo hišo in televizijo sta namreč polni protestnikov. Kot bi se sem preselil celoten Trg republike.

MATEJ ZUPANC: Poslušaj, Marko. Naredil bom malo daljši uvod, da povzamem zadnja dogajanja, nato pa si ti na vrsti. Moja vprašanja bodo bolj splošna, nekakšne iztočnice, da boš lahko opisal dogajanje pred televizijo. Lahko si izčrpen, ni nobenih časovnih omejitev. Je to v redu?

MARKO SKOK: Seveda.

DENIS GOLMAJER: Pripravljena? Gremo čez tri, dva, ena.

Prižge se lučka nad mikrofonom.

MATEJ ZUPANC: Spoštovane poslušalke in poslušalci, ura je šest in triintrideset minut. Le še slabe pol ure nas loči od trenutka, ko se bo končala velika politična negotovost, saj bo predsednik vlade iz studia Vseslovenske televizije nagovoril javnost in odgovoril na vprašanja, ki nas trenutno močno begajo. Omenjeni nastop je vlada napovedala v svojem komunikeju, ki je še vedno edini uradni odgovor na šokantne obtožbe, da je velik del političnega vodstva naše države zbežal v tujino. Mogočen slap informacij, če se lahko izrazim z metaforo, je v zadnjih minutah začuda povsem presahnil. Iz gibanja Stara pravda, ki je objavilo novico o eksodusu politikov, že dlje časa ni novih sporočil. Molčijo tudi vsi politiki, ki jih novinarji naše in drugih medijskih hiš mrzlično iščejo. Kljub tej negotovosti ali pa prav zato na Trgu republike vztraja velika množica demonstrantov, kot nam je javila naša poročevalka Tanja Pevc. Še vedno se trudimo povezati z njo, a so tehnične težave izjemno trdožive. Poročila o manjših protivladnih protestih prihajajo še iz več drugih slovenskih krajev, veliko ljudi pa se je zbralo tudi na ulici in zelenici pred Vseslovensko televizijo. Naj spomnimo, da je državljan Cane, predsednik gibanja Stara pravda, svoje zadnje oglašanje zaključil s pozivom, naj vsi dvomljivci pridejo pred televizijo in si ogledajo fantazijski predsednikov prihod. Nekje v tej množici ali blizu nje pa je tudi naš sodelavec

Marko Skok, ki nam bo povedal, ali je predsednik že prišel na televizijo. Marko, slišati je precej bučno.

MARKO SKOK: Pozdravljen, Matej, dober dan ali že skoraj dober večer, drage poslušalke in poslušalci. Res je tu precej glasno, kar pa ni nič čudnega, saj se na prostor med našim radiem in Vseslovensko televizijo zliva reka ljudi. Zagotovo jih je vsaj dva tisoč, novi in novi prihajajo posamič in v skupinah, tako da se je človeški obroč razširil že po vsej dolžini zgradbe. Kot morda slišite, zbrani vzklikajo gesla proti aktualni oblasti, precej jih nosi transparente z napisi, uperjenimi proti vladi. Starejši moški poleg mene denimo dviguje napis, da je beg prva in zadnja dobra poteza te vlade.

MATEJ ZUPANC: Vse nas seveda najbolj zanima, ali je predsednik vlade že prišel?

MARKO SKOK: Ne, predsednika še ni na televiziji, razen če se mu je uspelo skrivoma pretihotapiti v zgradbo. Ampak mimo toliko oči in teles bi bilo to praktično nemogoče.

MATEJ ZUPANC: Kako pa ljudje komentirajo najavo njegovega nastopa? Oziroma če sem natančnejši, ali verjamejo, da bo prišel, ali pritrjujejo gibanju Stara pravda? Vemo, da oni zatrjujejo, da sta vlada in celoten politični vrh emigrirala, kar bi seveda pomenilo, da predsednika vlade nocoj ne bomo videli v studiu Vseslovenske televizije.

MARKO SKOK: Med zbranimi nedvomno prevladujejo nasprotniki vlade, zbrali so se privrženci gibanja Stara pravda in opozicije, tako da ni težko uganiti, kakšna so njihova razmišljanja. Tvoje vprašanje bom vseeno postavil kar prej omenjenemu moškemu s transparentom, ki stoji povsem blizu mene. Gospod! Gospod! Vi, ja. Sem z Vseslovenskega radia in me zanima naslednje. Čez slabe pol ure naj bi predsednik vlade v televizijskem nastopu pojasnil trenutne razmere ...

DRUGI PROTESTNIK: Naj kar ostane v luknji, kjerkoli se že skriva. Mi plačujemo to televizijo in na njej ne želimo gledati izdajalskih frisov ...

TRETJI PROTESTNIK: Če še ni daleč stran, naj zelo pohiti. Ne sem, ampak na drugi konec sveta. Zanj bi bilo zelo nezdravo, če bi se prikazal tu. Ve se, kakšna je usoda izdajalcev, kaj jih čaka ...

DRUGA PROTESTNICA: Nehajte s temi grožnjami, saj nismo morilci. Zahtevamo samo pošteno oblast, ki svojim ljudem ...

TRETJI PROTESTNIK: Meni praviš, da sem morilec? Spelji se domov, baba zmešana, dokler še lahko hodiš ...

Glasba odreže prepir, ki se je vnel med anketirancema, lučka nad mikrofonom ugasne.

MATEJ ZUPANC: Morda bi morali malce pomiriti strasti ...

BARBARA JENKO: Pomiriti? Dobimo visok val, tak, kakršen se pojavi enkrat v življenju, ti pa praviš, dajmo počakati, da se malo unese.

MATEJ ZUPANC: Z istimi informacijami lahko delujemo pomirjujoče ali hujskajoče ...

BARBARA JENKO: Hujskajoče?

MATEJ ZUPANC: Prosim te, Barbara! Iste stvari lahko povemo na različne načine. Če se ti zdi, da ne znam voditi radijskih oddaj, mi lahko to poveš zaničevalno in me žališ, lahko pa me opozarjaš na slabe reakcije in spodbujaš.

BARBARA JENKO: Kaj naj storimo po tvoje? Naj zaprosimo vstajnike, da pokažejo več razumevanja za ravnanje vladajoče politične garniture? Naj pridejo in se pokesajo, pa jim bo vse odpuščeno?

MATEJ ZUPANC: Ustavi se, no. Ponudila se ti je priložnost, kakršna se enkrat v življenju; sama si tako rekla. Imaš gosta, ki je kot naročen, da se odzove na dogajanje, ki ga spremljamo. In namesto da bi zajezdila ta val, zganjaš nepotreben teater. Pripeljimo zadevo do konca, aktualizirajta to, o čemer sta se namenila govoriti.

Glasba se počasi izteče, prižge se lučka nad mikrofonom.

BARBARA JENKO: Slišali smo, da so dogajanja v neposredni bližini našega radia glasna in strastna. Tako je še marsikje drugje po državi, ljudje so očitno zelo razjarjeni. Na eni strani je slišati težke obtožbe in na drugi pomenljiv molk. Z nami je še vedno strokovnjak za medije profesor Igor Ambrož. Precej smo se oddaljili od napovedane teme o medijskih lažeh, o tem, kdo jih uporablja in zakaj, kdaj so laži nedolžne potegavščine in kdaj postanejo nevarne manipulacije. Profesor Ambrož, verjetno razumete in tudi odobravate, da smo skrenili s prvotno načrtane poti, da smo sledili dogajanjem, ki se kar preHITEVajo.

IGOR AMBROŽ: Absolutno, dober radio mora biti hiter in odziven. Vojna svetov Orsona Wellsa in vse dogajanje v zvezi z njo je zanimiva in tudi zelo poučna tema, a ne glede na velik vpliv in še večje posledice je vendarle odmaknjena globoko v preteklost. Tu pa imamo svež izziv, očitno tudi hud političen spopad, da ne uporabim težjega izraza iz vojaškega besednjaka.

BARBARA JENKO: Kakšno je vaše mnenje: je dialog med protestniki in vlado še možen? Zdi se, da med njimi ni nobene komunikacije, vsaj zaznati je ni, noben medij ne poroča, da bi tekla kakršnakoli dogovarjanja.

IGOR AMBROŽ: Predvsem se mi zdi, da nisem najboljši naslovnik za to vprašanje, politični analitiki bi vam najbrž postregli z bolj relevantnimi odgovori. To kar vem, pa je, da se na cesti ni mogoče dogovoriti ničesar. Zdaj imamo neko precej abstraktno nezadovoljstvo, ampak to je stvar pogledov, zaznav, mnenj, o tem se je težko pogajati. Treba pa se bo pogovarjati in to o povsem konkretnih stvareh. Prepričan sem, da bodo predstavniki protestnikov, gre za gibanje Stara pravda in morda še koga, kmalu sedli za pogajalsko mizo z zastopniki vlade. Morda se bo to zgodilo že zvečer, ne bi me čudilo, ali najkasneje jutri zjutraj.

BARBARA JENKO: Iz vašega odgovora izhaja, da ne verjamete, da je vlada pobegnila. Če so še tu, kot so zapisali v edinem odzivu: ali se vam zdi verjetno, da bi se premier skušal prebiti skozi obroč, ki so ga protestniki sklenili okrog televizijske zgradbe? Ali da bi se skušal pretihotapiti tja z našega radia, vemo, da sta stavbi povezani s podzemnim hodnikom?

IGOR AMBROŽ: Zagotovo je to postalo tudi pomembno varnostno vprašanje. Med prejšnjim javljanjem vašega sodelavca izpred televizije smo lahko slišali tudi grožnje. Ne vemo, kako resne so, prav tako ne, ali gre za posameznike ali je takšno splošno razpoloženje. To morajo oceniti ljudje, ki skrbijo za predsednikovo varnost ...

BARBARA JENKO: Ali lahko izjavi nekega razburjenega protestnika ...

IGOR AMBROŽ: Dovolite mi samo, da končam prejšnjo misel. Ne smemo pozabiti, da ima tudi ta palica dva konca. Že najmanjši incident bi vrgel čudno luč na demonstrante. Sami razglašajo, da so šli na ulico zaradi prisluškovanja tujih obveščevalnih služb, v katerega naj bi bila vpletena tudi naša vlada. Torej se predstavljajo kot nekakšni zagovorniki človekovih pravic, zato si težko privoščijo, da bi se obnašali agresivno. S takšnim ravnanjem bi razvrednotili edini kapital, ki ga imajo, postali bi povsem neverodostojni.

Med zadnjim odgovarjanjem IGORJA AMBROŽA se DENIS GOLMAJER in MATEJ ZUPANC z gestikuliranjem dogovarjata skozi šipo.

MATEJ ZUPANC: Omenjala sta našega poročevalca Marka Skoka, ki se nam prav zdaj ponovno javlja izpred zgradbe Vseslovenske televizije.

Zasliši se hrup, žvižganje, vzkliki.

MATEJ ZUPANC: Marko, znova smo te vključili v program. Barbara z našim gostom pravkar razpravlja o tem, ali je možen dialog med predstavniki vlade in protestnikov ali pa sta si obe strani preveč ostro na nož. Kakšni so tvoji vtisi, kaj opaziš in slišiš, ko se giblješ med protestniki?

MARKO SKOK: Moram reči, da je kar precej napeto, nekaterim očitno že popuščajo živci.

Pred minuto ali dvema se je zgodil manjši incident, ko se je množici pridružilo nekaj demonstrantov. Prišli so z velikanskim transparentom, na katerem je bil poleg protivladnega napisa tudi znak največje opozicijske stranke. Med njimi in nekaterimi drugimi protestniki se je hitro vnel besedni ravš, prišlo je tudi do manjšega prerivanja, a so se strasti pomirile, ko so omenjeni transparent temeljito razcefrali. Najbrž temu pripetljaju ne gre pripisovati prevelike teže, je pa pokazal, da skupnost protestnikov ni monolitna. Vsi so nezadovoljni z vlado, a se bojujejo proti njej pod različnimi zastavami.

MATEJ ZUPANC: Kar praviš, ne govori v prid domnevi našega gosta, da bodo predstavniki vlade in protestnikov že kmalu sedli za pogajalsko mizo.

MARKO SKOK: Dialog med vlado in demonstranti tukaj zagotovo ni tema, ta množica ni niti najmanj naklonjena razpravljanju, predvidevam pa, da so se tu zbrali najbolj goreči demonstranti in najbrž tudi tisti z najbolj skrajnimi stališči. Poudarjam, da gre samo za vtis, tu namreč ni bilo nobenih govorov in nastopov, iz katerih bi lažje sklepal na njihova razmišljanja in ravnanja. Ta shod niti ni bil napovedan, nastal je precej spontano, ljudje so se po pozivu državljana Caneta odpravili pred televizijo. Povedati pa moram tudi, da doslej ni bilo nobenega vandalizma ali poskusov, da bi nasilno vdrli v televizijsko zgradbo.

MATEJ ZUPANC: Ura se počasi približuje sedmi, ko naj bi predsednik slovenske vlade nagovoril državljane. Imaš o tem kake sveže informacije, se med zbranimi ugiba, ali bo prišel ali ne? Si morda opazil kake varnostne priprave, se dogaja karkoli, iz česar bi lahko sklepal na premierov prihod?

MARKO SKOK: Ne, nič takega se ne dogaja. Situacija je nekoliko absurdna. Ljudje so se očitno zbrali, da bi videli njegov prihod in mu z žvižganjem ter vzkliki pokazali, da ga ne podpirajo. Po drugi strani pa se zdi, da nihče ne verjame, da bo premier res prišel. Morda si kdo celo domišlja, da je že njegova prisotnost pred televizijo dejavnik, zaradi katerega ga ne bo. Rad bi dodal še, da ljudi niti najmanj ne bega presenetljivi molk politike in negotovost, to, o čemer precej razpravljate v studiu. Zdi se mi, da bi bila večina demonstrantov zelo zadovoljna, če bi predsednika ne bilo. Nekateri bi si skoraj zagotovo pripisali tudi določene zasluge.

*Proti koncu javljanja MARKA SKOKA pride v studio LANA MARKOVIĆ
sede na prost stol in se takoj po napovedi MATEJA ZUPANCA vključi v*

program. Hrup, ki je spremljal javljanje MARKA SKOKA, izgine med napovedjo MATEJA ZUPANCA.

MATEJ ZUPANC: Marko, hvala za informacije in to zanimivo razmišljanje. Najin pogovor bova tu prekinila, kajti v studio je pravkar prišla dežurna novinarka Lana Marković in morda bomo od nje dobili katerega od odgovorov, ki jih iščemo zadnjo uro, pravzaprav že skoraj dve uri.

LANA MARKOVIĆ: No, vsaj en odgovor je na dlani, saj smo iz kabineta predsednika vlade pravkar prejeli sporočilo, da je premier zaradi varnostnega tveganja prisiljen odpovedati televizijski nastop. Večerna dogajanja v tem istem sporočilu označujejo za destabilizacijo razmer in poskus rušenja demokratično izvoljene oblasti. Predsednik vlade zato ponovno poziva ljudi, naj se mirno razidejo in naj ne nasedajo zlonamernim klevetam.

MATEJ ZUPANC: To je vse? Nobenega novega termina, nobenega drugega pojasnila, nobene informacije, kje so in kaj delajo?

LANA MARKOVIĆ: Res je napisano v zelo telegrafskem slogu: predsednik ne bo nastopil zaradi varnostnih razlogov, obtožbe na račun vlade so laž, ljudi pozivajo, naj se razidejo. Imamo niz trditev in nobenih spremljevalnih informacij, ki bi jih pojasnjevale ali dokazovale.

BARBARA JENKO: Stanje je kaotično, obtožbe so hude, vlada pa je v zadnjih urah dala od sebe samo dve blede sporočili. Recimo, da so bili ob prvem komuniqueju še v šoku, na hitro so nekaj napisali, da bi zanikali obtožbe in pomirili ljudi. Ampak zdaj sta od prve objave, da je vlada emigrirala, minili že dve uri. Po dveh urah vlada odgovarja, da ni res, kar jim očitajo, zato naj se vstajniki razidejo in gredo mirno domov. Profesor Ambrož, ne morem se znebiti občutka, da oblast preprosto ne želi prepričati javnosti v svoj prav. Se vam zdi taka ocena pretirana?

IGOR AMBROŽ: Najbrž ne, ampak ...

BARBARA JENKO: Predsednik vlade naj bi po prvotnem urniku vsak čas nastopil na televiziji. A če bi nagovoril ljudstvo, potem bi moral povedati še kaj drugega kot tiste tri stavke. Najbrž nisem edina, ki sem ob tem pomislila, da morda pa predsednik nima česa povedati, da se je zato izognil nastopu.

IGOR AMBROŽ: No, če bi se pojavil, bi bilo že to zelo povedno ...

BARBARA JENKO: Pa se ne bo. Njegov nagovor so umaknili. Ljudje so na nogah, poslušamo informacije, da je država politično obglavljena. De facto imamo

izredne razmere, voditelji pa molčijo ali se odzivajo mlačno, kot da se jih to ne tiče.

IGOR AMBROŽ: Z marsičem, kar ste rekli, se lahko strinjam, vendar hkrati ne bi tako zelo podcenjeval varnostnega vidika. Pri več tisoč razjarjenih vstajnikih se lahko mimogrede zgodi kaj nepredvidljivega. Dodal bi še, da je v širokem političnem zboru vlada edina, ki vsaj minimalno komunicira z javnostjo. Resda to počne strašansko nespretno, a vsaj nekaj spravi iz sebe. Edina. Vsi drugi pa so se zavili v popoln molk. Zakaj se ne oglasi predsednik države, vrh parlamenta, prvaki opozicije? In zakaj ni nobenih odzivov od zunaj? Nenazadnje nismo neki pozabljen otok, imamo sosede, smo člani Evropske unije in Nata, tuji kapital ima tu svoje naložbe in interese, tu so diplomati in zagotovo tudi obveščevalci, ki jim nič ne uide. Zakaj vsi ti molčijo?

BARBARA JENKO: Natanko to vas sprašujem že kar nekaj časa: zakaj molčijo?

IGOR AMBROŽ: Mislim, da je vašim poslušalcem že postalo jasno, da nisem pravi naslovnik za ta vprašanja. Aktualna politika preprosto ni področje mojega preučevanja oziroma je to le toliko, kolikor je sestavni del komunikacijskih procesov. V studio ste me povabili na pogovor o preplahu, ki ga je pred petinosemdesetimi leti v Ameriki povzročil Orson Welles s svojo gledališko skupino, ker je del poslušalcev verjel, da ne posluša radijske igre, ampak dejanska poročila o invaziji Marsovcev in obsedenem stanju. Primerilo pa se mi je, ne samo meni, vsem skupaj, da smo padli v zdajšnji in tukajšnji preplah.

BARBARA JENKO: Ali vas prav razujem, da namigujete, kako je vse izmišljeno kot v Wellsovi radijski igri? Vsaj demonstranti na Trgu republike, pred Vseslovensko televizijo in v številnih slovenskih mestih so zagotovo resnični.

IGOR AMBROŽ: Seveda so resnični, ničesar nisem namigoval. Pravim samo, da težko komentiram to dogajanje, ker se znanstveno ukvarjam z množičnim komuniciranjem, z mediji. Druga zadrega pa je, da ne vemo, koliko resnice je v informacijah, ki so zvale ljudi na cesto.

BARBARA JENKO: Ne vemo niti tega, koliko resnice je v obvestilih, ki jih pošiljajo iz vladnega kabineta.

IGOR AMBROŽ: Nenehno me potiskate v vlogo nekakšnega zagovornika vlade, čeprav to ne želim biti. Seveda pa ne morem reči, da je enako verodostojno, kar sporočijo iz vladnega kabineta in kar reče predsednik nekega pred kratkim ustanovljenega gibanja. Saj niti njegovega pravega imena ne poznamo.

BARBARA JENKO: To ne, je pa za razliko od predsednika vlade državljan Cane stopil pred ljudi ...

IGOR AMBROŽ: Z neko fantastično zgodbo. Moj razum se upira temu, da bi sto ljudi s političnega vrha izginilo čez noč. To je povsem neverjetno, to je fantastika, to sodi v pravljичni svet.

BARBARA JENKO: Mar ni fantastika tudi, da sto in več ljudi z državnega vrha ne odgovarja na tako hude obtožbe? Da puščajo ljudi v negotovosti, da mirno gledajo, kako se kopiči ljudski gnev? Vsi ti politiki imajo svoje predstavnike za stike z javnostmi, cele pisarne ljudi, ki se nenehno odzivajo, znajo biti brezmejno prepirljivi zaradi vsake malenkosti. Kako si lahko razložimo absolutni molk tako silnega aparata v tako zaostrenih razmerah?

IGOR AMBROŽ: Ne vem ... ne vem ... nimam odgovora ...

Luč nad mikrofonom ugasne. Mirna, pomirjujoča glasba. Lana MARKOVIĆ odide, ostali trije se zleknejo v stolih, kot da počivajo in se nekaj časa predajajo glasbi, nato vse popade smeh. Prva vstane BARBARA JENKO, za njo še MATEJ ZUPANC. Drug drugemu narejeno deklamirata domnevne citate.

BARBARA JENKO: Tiskani mediji, radio in televizija ne morejo več zadovoljiti potreb in želja sodobnega posameznika.

MATEJ ZUPANC: Tradicionalni mediji so postali nepotreben posrednik med sporočevalci in javnostjo, saj novi mediji omogočajo neposreden medsebojni stik.

BARBARA JENKO: Včerajšnji načini komuniciranja niso le stari, so tudi zastareli. Zdaj javnost sama določa, kaj hoče videti in kdaj si to želi.

MATEJ ZUPANC: Aktiva vloga v množičnem informiranju ni več privilegij tradicionalnih medijev, nove tehnologije omogočajo, da je vsak sam lahko množični medij.

BARBARA JENKO: Uporabniki novih medijev nimajo le moči ustvarjanja in posredovanja informacij, oni lahko oblikujejo dejanskost.

MATEJ ZUPANC: Radio v informacijski dobi nima več česa ponuditi, je medij preteklosti, dolgočasen je in popolnoma nevznemirljiv.

Vstane tudi IGOR AMBROŽ, ki je z nasmehom opazoval njun nastop.

IGOR AMBROŽ: Odlično vama gre, velemojstrsko. Moram vaju povabiti, da prideta kdaj predavat pri mojih urah. Vsaj devet od desetih študentov razmišlja izjemno dogmatično: svet je star približno toliko kot oni, pred internetom so se ljudje

sporazumevali z dimnimi znamenji, skromno znanje se je ohranjalo s slikopisi, vtisnjenimi v glinaste ploščice.

MATEJ ZUPANC: Zelo rada prideva, no, vsaj jaz. Pred misijo reševanja vaših študentov pa nas čaka še veliko razkritje, za nekatere bo najbrž kar boleč trenutek streznitve. Čas je, da objavimo, da smo se samo malce šalili.

IGOR AMBROŽ: Malce? Ne bodite tako hudičevo skromni, imejte malo wellsovskega zamaha. Kolikor sem lahko med oddajo sledil dogajanjem po družbenih omrežjih, smo krepko presegli najdrznejša pričakovanja. Pred oddajo bi bil zadovoljen že z nekaj klici presenečenih poslušalcev, s kakim vprašanjem ali objavo. Dejansko pa so se ljudje množično odzvali, družbena omrežja so polna vladnega eksodusa, ljudje so šli celo na ceste, naredili so si transparente. Nismo nagovorili samo nekaj posameznikov, mobilizirali smo velike skupine, morda celo množice.

BARBARA JENKO: Mar ne bi še nekaj časa rajali v maskah? Tako zelo se pa spet ne mudi z razodetjem, vsaj malo še uživajmo. Zaslužili smo si, uprizorili smo nepozabno učno uro medijske moči. Morda bo čez deset ali dvajset let kak voditeljski par na radiu gostil komunikologa, iskali bodo vzroke, kako jim je uspelo z izmišljenim vladnim begom spraviti na noge tisoče ljudi.

MATEJ ZUPANC: Ali pa nam bodo ob kaki okrogli obletnici pri vhodu v to hišo odkrili ploščo s spominskim napisom.

BARBARA JENKO: Ti se šališ, ampak država bi nam dejansko morala biti hvaležna. Če so ljudje res verjeli, bo treba v naši družbi marsikaj spremeniti, da se to ne bi dogajalo, ker bi lahko postalo nevarno, tragično, celo usodno ... Neverjetno, kako enostavno je še vedno širiti paniko. Mimogrede, profesor, čemu pripisujete to, da smo iz nič ustvarili množično histerijo, zakaj nam je tako presenetljivo dobro uspelo?

IGOR AMBROŽ: Mislim, da je bil ključ do uspeha prepričljivost. Tako zelo prepričljivi pa smo bili, ker smo tudi sami odmislili, da je osnovna informacija izmišljena. Ves čas smo nastopali, kot da je vse povedano resnica, igrali smo se tako rekoč zares. Nihče med nami ni imel napisanega besedila, zato dialogov nismo mogli brati, odzivali smo se hipno, improvizirali smo, se prepuščali navdihu, celo čustvom. Ker nihče ni poznal celotnega scenarija, so nas dogajanja vseskozi presenečala. Saj še tega nismo vedeli, kdo sploh je seznanjen z igro in koliko kdo ve o njej. Ko smo poslušali oba poročevalca in dežurno novinarko, smo bili ves čas v negotovosti. Tehtali smo, kaj bi lahko bilo res in kaj ne, odgovarjali na

informacije, se prepričevali in si nasprotovali. Dogajanje je od nas terjalo nenehno pozornost, stalno sodelovanje, držalo nas je v silni vznemirjenosti, skoraj vročičnosti.

MATEJ ZUPANC: Popolnoma se strinjam. Ključna je bila prav ta vaša ideja, da smo poznali samo osnovni izziv, nato pa so poročila o dogajanjih presenečala tudi nas, čeprav smo bili v srčiki te zgodbe.

IGOR AMBROŽ: Ne smem se kititi s tujim perjem. Zamisel o nekakšni reprizi Vojne svetov je bila resda moja, neobičajen pristop pa ne. Neki moj prijatelj, no, bolj znanec, mi je svetoval, naj se izvedbe lotimo tako, da bomo sodelujoči čim manj vedeli o vseh stvareh, da bomo čim večkrat presenečeni, soočeni z nenavadnimi informacijami, postavljeni v situacije, ki bodo terjale hitre reakcije. Potem sem navezal stik z Barbaro in voz je krenil ...

BARBARA JENKO: Komaj čakam, da slišim, kaj vse se je dogajalo po Ljubljani in tudi drugod. Kolikor sem lahko sledila, se je samo glavnega protesta udeležilo par tisoč ljudi ...

MATEJ ZUPANC: Lana pozna celotno dogajanje po Sloveniji, njej so se ves čas javljali dopisniki. Vsak čas mora priti v studio. Morda ve tudi, kako je bilo v naši hiši, koliko klicev smo prejeli, koliko sporočil je prišlo na naše naslove. Ampak prej moramo obvestiti poslušalce, ne smemo več odlašati ...

BARBARA JENKO: Počakaj vsaj toliko, da pridejo Lana, Tanja in Marko. Prav je, da smo vsi tu. Teh par minut ne bo spremenilo ničesar ...

MATEJ ZUPANC: Grem do avtomata po kave, da nazdravimo. Ko se vrnem, razkrijemo našo igro, ne glede na to, ali bodo kolegi do takrat prišli ali ne. Prav? Profesor, kakšno kavo pijete?

IGOR AMBROŽ: Iz avtomata so vse enake. Kapučino ali z mlekom in brez sladkorja.

MATEJ ZUPANC odide iz studia, spotoma se za trenutek zadrži pri DENISU GOLMAJERJU.

IGOR AMBROŽ: Vi resnično uživate v tej igri, Barbara. Ne morete skriti navdušenja, usta vam kar sama lezejo v smeh.

BARBARA JENKO: Ne predstavljate si, kakšno zadoščenje čutim. Že leta pljuvajo po nas. Pravzaprav ne pljuvajo, za radio se sploh ne zmenijo, ne sodimo več v družbo pomembnih medijev. Poslušam razprave o hudi zaskrbljenosti, ker so novi mediji že uničili tisk, kako načenjajo tradicionalno televizijo, ki izgublja mlade generacije. Radia ne omenja nihče, radio je nepomemben, neopazen. Morda ga v

resnici sploh ni in se neki Barbari Jenko samo dozdeva, da obstaja. Zato se mi smeji do ušes. Rada imam radio. Karkoli rečete, zame je najboljši medij in vedno bo tako. Zato sem neizmerno vesela, saj je prezrti, spregledani, ničvredni radio udaril, kot lahko useka samo on. To, kar danes zmorejo parvenijski novi mediji, je samo nebogljeno capljanje za tistim, kar jim nastavljamo. To danes je bila zgodba o grdem račku, ki je razprl krila kot bleščeč labod.

IGOR AMBROŽ: Vaš smeh mi postaja vse bolj domač. In ta izraz obraza. Samo en majhen dražljaj mi še manjka, neka malenkost, morda gib, kaka beseda, in bom jasno zagledal vaš študentski portret ...

BARBARA JENKO: Ne trudite se ...

IGOR AMBROŽ: Tega veselja mi ne morete vzeti. Ponosen sem na svoje študente, ki so uspeli, ki so tako kot vi postali prvovrstni novinarji ...

BARBARA JENKO: ... ki so vam ušli iz spomina.

IGOR AMBROŽ: Motite se, Barbara, zelo motite! Prepričan sem, da je vaša slika nekje v moji glavi. Nekaj jo drži, nekam se je zataknila ali zalepila, da se ne izriše v velikem planu. Ne pozabljam bivših študentov, dobrih novinarjev. Še toliko bolj to velja za študentke, ki premorejo telesno lepoto, ki izžarevajo privlačnost ...

BARBARA JENKO: Tule bova ta pogovor končala, ne zanima me in ne želim slišati, kako razvrščate nekdanje študente.

IGOR AMBROŽ: Saj ne gre za razvrščanje, Barbara. Ali se vam ne zdi izzivalno v ljudeh iskati njihovo preteklost, priklicati na dan nekaj, kar je minilo, se poskušati tistega dotakniti. No, prijetno bi se bilo dotikati tudi tistega, kar je današnjost ...

BARBARA JENKO odkoraka proti vratom, ki iz studia vodijo v snemalnico, jih odpre in se iz oči v oči sreča z MATEJEM ZUPANECM, ki z druge strani prihaja s pladnjem s kavami. Pred tem je lonček s kavo že izročil DENISU GOLMAJERJU.

MATEJ ZUPANC: Kam pa bežiš? Dogovorila sva se, da nazdravimo s kavo in da nato poslušalcem skupaj pojasnimo našo igro ...

MATEJ ZUPANC in BARBARA JENKO skupaj vstopita v studio.

IGOR AMBROŽ: Lahko da se ji kava ne zdi dovolj dobra za to imenitno radijsko zmagoslavje. Ob takih priložnostih se nazdravlja s šampanjcem in morda se kje v hiši skriva ...

BARBARA JENKO: Kako pronicljivo! Le kako ste uganili, da sem se namenila iskat šampanjec. Ampak, ali veste, da ne želim nazdravljati z vami? Morda slutite, da

pravzaprav iščem vedro z ledom, v katerem tiči ta vaša steklenica. Tu je kako čelo precej prevroče in bi ga bilo treba ohladiti. (*Mateju*) Greva razkrit veliko skrivnost?

MATEJ ZUPANC odloži pladenj s kavami na rob mize. Vsi si postrežejo, on in BARBARA JENKO sedeta na stola. Glasba se utiša, prižge se lučka nad mikrofonom.

MATEJ ZUPANC: Drage poslušalke, spoštovani poslušalci Vseslovenskega radia. Kot ste verjetno uganili že sami, smo to popoldne uprizarjali neobstoječ dogodek, poročali smo iz neobstoječih zborovanj, širili smo izmišljotine. Spomnili smo se znamenite dramatizacije Vojne svetov, s katero je Orson Welles pred petinosemdesetimi leti pognal v beg ogromne množice Američanov. Zanimalo nas je, kako reagiramo na precej očitne neresnice, koliko časa se lahko ob medijski podpori laži in pretiravanja skrivajo za masko resničnosti. Kasneje bomo skupaj s poročevalci z namišljenih dogodkov ugotavljali tudi, s kakimi odzivi vse so se srečevali.

BARBARA JENKO: Resda je bilo celotno popoldne zgrajeno na lažnih novicah in poročilih, pri njihovem temeljenju pa smo si pomagali z resničnima zgodovinskima dogodkoma. Prvi je danes že večkrat omenjena radijska igra Vojna svetov. Orson Welles in igralci, zbrani okrog njega, so s to igro opozorili na strašansko moč medijev, konkretno radia, ki si je takrat šele utiral poti do ljudi. Drugi dogodek pa je beg kralja in jugoslovanske vlade po nacističnem napadu na Jugoslavijo. Deset dni po nemškem napadu je jugoslovansko vojaško letalstvo v več manjših letalih odpeljalo kralja, večji del vladne ekipe in druge vidne osebe takratnega javnega, političnega in vojaškega življenja ter njihove družinske člane. Eno od letal se je zrušilo, druga s skupaj 216 osebami, več skrinjami z dragocenostmi in kakimi štiridesetimi piloti pa so srečno pristala v Grčiji.

MATEJ ZUPANC: Zdelo se nam je, da bi zaradi jasnega namiga na Wellsovo igro in očitne podobnosti z begom kraljeve vlade leta 1941 morali pri vsakomur izmed vas zazvoniti opozorilni alarmi. Vsaj potihoma pa smo vendarle dopuščali tudi možnost, da bi v dobi obilja in preobilja informacij lahko kdo preslišal vsa opozorila in se pustil zapeljati sirenami, ki pripovedujejo nenavadne zgodbe.

BARBARA JENKO: Zanimalo nas je torej, ali dobri stari radio že globoko v enaindvajsetem stoletju še premore dovolj moči, da zmede ljudi, podobno kot je to storil v svojih mladostnih začetkih. Delni odgovor že poznamo, odzivi na družbenih omrežjih so

bili siloviti, vemo, da so ponekod ljudje dejansko odšli na ulice. Opazili smo tudi kar precej opozoril, da ne gre verjeti temu ali onemu, a vendarle je vtis, da smo veliko ljudi prepričali v nekaj, kar se upira razumnemu razmisleku. Kako si to razlagate, profesor Igor Ambrož?

IGOR AMBROŽ: Če primerjam svoja pričakovanja s tem, kar zdaj že vemo o popoldanskem in večernem dogajanju, sem začuden, zelo začuden. Vedno se najdejo manj obveščeni, bolj lahkoverni, ki začno pritrjevati manj verjetnim informacijam in razlagam. K njim bi lahko mirne duše uvrstil še ljudi, ki v vsem prepoznavajo razne zarote, in najbrž tudi šaljivce, ki za lastno zabavo podpihujejo tako razraščanje laži. A tudi če jih vse seštejemo, niti v sanjah nisem pričakoval tolikšnega odziva.

MATEJ ZUPANC: Morda pojasnilo, da še ne vemo povsem dobro, kako je odmevala naša akcija. Razpolagamo bolj z vtisi, ki smo jih dobili ob sprotnem prebiranju objav na družbenih omrežjih. Še vedno čakamo naša poročevalca, ki bosta z nami delila svoja opazanja, seveda pa informacije pridno zbira tudi ekipa novinarjev. Njihovo poročilo pričakujemo vsak čas.

BARBARA JENKO: Dokler kolegov še ni, se vrnimo k profesorju Igorju Ambrožu, ki je bil, zdaj to že lahko razkrijemo, pobudnik današnje akcije. Pravite, da vas je odziv presenetil, da ste pričakovali, da bo naša igra hitro prepoznana za parodijo, ki ji poslušalci ne bodo verjeli. Kaj popoldanska in večerna dogajanja razkrivajo o medijih in predvsem, kaj so ta dogajanja povedala o nas, o poslušalcih, bralcih, gledalcih?

IGOR AMBROŽ: Preden odgovorim, bi se vam rad zahvalil, ker ste mojo pobudo sprejeli. Takšne priložnosti so za nas, teoretike, namreč izjemno dragocene. Zelo redko lahko naše domneve eksperimentalno preverjamo, običajno merimo mnenjski utrip z anketami, kjer pa kljub kontrolnim vprašanjem velikokrat ne dobimo prepričljive slike. Če se zdaj vrnem k vašemu vprašanju o medijih in javnosti. Že prej sem omenjal zarote. Vse več ljudi si nenavadne pojave razlaga s prikritimi nameni mogočnikov ...

BARBARA JENKO: ... mislite zarote kot novo religijo, ki dozdevno odstira zavese pred nevidnim, razkriva tajne dogovore, pojasnjuje skrivnostne povezave ...

IGOR AMBROŽ: ... seveda lahko temu rečete tudi verovanje. Vse to obilje in preobilje informacij, kot je vaš kolega prej lucidno označil današnji čas, je pogosto zgolj iluzija. Samo dozdeva se nam, da veliko vemo, da lahko spregledamo vse in

vsakogar. Resnica je pravzaprav obratna. Ne vemo veliko, pravzaprav skoraj ničesar, zato pa imajo proizvajalci in predvsem usmerjevalci informacij izjemno natančne podatke o nas. V digitalnem svetu na vsakem koraku puščamo odtise, ponudniki ves čas spremljajo, kaj počnemo mi sami in kaj naši prijatelji, kaj si ogledujemo, katere prireditve obiskujemo, kaj kupujemo, kje počitnikujemo. Njihovi stroji nam nenehno sledijo, zbirajo podatke in jih obdelujejo. Novodobni sporočevalci nas lahko zato izjemno učinkovito nagovarjajo. Iz oceana informacij lahko v vsakem trenutku filigransko odberejo natanko tiste, ki bodo spodbudile zelena ravnanja.

BARBARA JENKO: Vi govorite o digitalnih medijih, zdaj pa smo na tradicionalnem radiu. Mi nagovarjamo splošno javnost, ne oddajamo stotine sočasnih programov, ki bi bili ukrojeni po meri posameznikov in skupin. Mi informiramo, naš namen ni formirati, če se poigram z besedami. Vsebin ne prilagajamo svetovnemu nazoru in navadam določenega poslušalca, naš program prihaja do pičice enak do pristašev in do nasprotnikov vlade. Nikomur ne pihamo na dušo in nikogar ne hujskamo. Večinoma se niti ne izrekamo, ampak zgolj posredujemo izjave relevantnih sogovornikov, poslušalci pa se sami odločajo, komu bodo kaj verjeli.

IGOR AMBROŽ: Ampak radio ni edini vir. Nimamo zgolj enega medija, ampak stotine in tisoče njih, svoj glas nam ponuja nešteto sporočevalcev. Vaše informacije so najprej res posredovane neki brezoblični javnosti, a to ni njihovo edino življenje. Nekdo bo iz smiselnega konteksta iztrgal določeni del in ga razširjal, da bi zavajal, razburjal, koga ali kaj opravičeval. Zelo verjetno je kdo že objavil, da so na Vseslovenskem radiu poročali, kako so v isti noči, ko je vlada pobegnila, iz naše največje banke vozili vreče denarja. Čeprav je tak zapis huda manipulacija, pa bi težko rekli, da je laž, kajti to je bilo res izrečeno v radijski oddaji. In če to objavi posameznik, ki mu na družbenem omrežju sledi veliko občudovalcev, se bo primarni vir hitro izgubil. Že v drugem krogu bo omenjeni vplivnež postal avtor sporočila.

MATEJ ZUPANC: Seveda moramo dopustiti tudi možnost, da je bil prizor, ko je neka protestnica namigovala na bančno krajo, odigran. Poslušalcem namreč dolgujemo pojasnilo, da ni šlo za klasično radijsko igro z vnaprej napisanimi dialogi, ampak smo ves čas improvizirali ...

BARBARA JENKO: To je seveda res, ampak dokončajmo najprej prejšnjo temo. Profesor Ambrož, pojasnite, prosim, svojo zadnjo misel. Ste želeli reči, da je bil radio samo

iniciator, da so vodenje igre kmalu prevzeli digitalni mediji in je praktično vse popoldansko dogajanje teklo v njihovi režiji?

IGOR AMBROŽ: Morda je pretirano reči, da so digitalni mediji narekovali celotno dogajanje, zagotovo pa je bila ključna njihova mobilizacijska vloga ...

BARBARA JENKO: Zagotovo je bila ključna?

IGOR AMBROŽ: No, verjetno je bila. Radio je potreboval digitalne medije, da so razširjali njegove vsebine, oni pa so potrebovali radio, da so zajemali iz njegovega informacijskega kotla. Šlo je za medsebojno dopolnjevanje, brez tega sodelovanja bi ne bilo tako zelo prepričljivo, saj radio sam ne bi dosegel toliko ...

BARBARA JENKO: Z nikomer se nismo dogovarjali, kot zelo dobro veste, šlo je za samostojen radijski projekt. Iskali smo odgovor na vprašanje, koliko moči še lahko ima radio v digitalni dobi, ko naj bi bile informacije v nezmernih količinah nenehno in vsepovsod dostopne. Po tistem, kar smo videli in slišali, je očitno, da je radio še vedno izjemno vpliven. Morda celo veliko bolj, kot smo si potihoma želeli tisti, ki imamo radi radio.

IGOR AMBROŽ: Brez dvoma je radio v tej predstavi pokazal veliko moč. Silovitost, če želite, vitalnost. A naj ga imamo še tako radi, ne moremo mimo dejstva, da so predvsem digitalni mediji razširjali informacije in povečevali njihovo verodostojnost. Ob prvem soočenju z informacijo o vladnem begu bi nekdo samo zamahnil roko – šalijo se, ali: nisem dobro slišal, ali: očitno je na sporedu neka zgodovinska oddaja. Ampak ko digitalni mediji kot odmev vedno znova obujajo ta pobeg, se začne dvom topiti. In ko neka skupina dvomljivcev stopi na prizorišče namišljenega protesta, v digitalnih medijih v trenutku zaokroži njihova slika. Že v naslednjem trenutku to niso več radovedneži, ampak postanejo protestniki. Tega toka informacij se preprosto ne da zaježiti.

MATEJ ZUPANC: Kaj je torej še pokazala naša akcija? Je eno od sporočil, da nas je kljub obilju informacij danes lažje osamiti pred resničnostjo, kot je to včasih uspevalo kamnitim zidovom in železnim zavesam? Da lahko gospodarji medijev uravnavajo naše razmišljanje in obnašanje?

IGOR AMBROŽ: To so seveda zelo skrajne možnosti. Nove tehnologije omogočajo ustvarjanje homogenih skupin, kjer je s prirejenimi informacijami mogoče radikalizirati določena stališča. Vsi vemo, da se je to že dogajalo, propaganda je vedno delovala na tak način. Danes je tako nagovarjanje s prikrojenimi podatki in

podobnim spletkarjenjem lažje, a na koncu zgodbe je vedno človek. In ljudje smo vseeno razumska bitja in čez določene meje zagotovo ne gre.

BARBARA JENKO: Na začetku pogovora ste trdili popolnoma nasprotno, da se ne smemo preveč zanašati na človeški razum. Odločite se, profesor Ambrož. Kje je ta meja človekovega razuma, če nekdo, ne, če stotine ljudi, najbrž celo tisoči njih, verjamejo zgodbi, da se je ponoči politični vrh ene izmed evropskih demokracij vkrcal na letalo in se odpeljal nekam daleč proč?

Nastane popolna tišina, ki traja, dokler je DENIS GOLMAJER ne prekine z glasbo, lučka na mikrofonu ugasne.

MATEJ ZUPANC: Popolnoma smo skrenili, skrajni čas je, da zaključimo. Povejmo, da naša namera ni bila lagati, da poslušalce nismo hoteli vznemirjati, želeli smo jih le čimbolj nazorno opozoriti na pojav lažnih novic. Recimo temu lekcija iz medijske vzgoje. Potem naj še Lana, Tanja in Marko kratko opišejo, kaj se je dogajalo, nakar spustimo zaveso. Prav? (*Denisu*) Kje pa sploh so?

DENIS GOLMAJER: Jih bom poklical.

BARBARA JENKO: Kakorkoli, meni je bila današnja oddaja všeč. Radio je bil spet institucija, kot mu pritiče, nesporna avtoriteta. Pohvalil je golega cesarja in ljudem se je zazdelo, da mu nova oblačila res pristojijo.

MATEJ ZUPANC: Sam si ne znam razložiti današnjega dogajanja. Še vedno sem prepričan, da nihče pri zdravi pameti ne more verjeti tega, kar smo jim govorili. Ne vem ...

BARBARA JENKO: Upam, da obstajajo bližnji posnetki ljudi, ki so prišli na Trg republike ali pred televizijo. Takšni, iz katerih se vidijo izrazi na njihovih obrazih.

MATEJ ZUPANC: Če je sploh kdo prišel.

BARBARA JENKO: Seveda so, saj si videl fotografije z obeh prizorišč. Tam ni bilo samo nekaj lahkovernežev ...

MATEJ ZUPANC: Seveda se je zbrala velika množica, to je dejstvo. Ampak prepričan sem, da so bili to predvsem ljudje, kot je prej rekel Ambrož, ki so prišli samo pogledat, kaj se dogaja.

BARBARA JENKO: Ne, nikakor. Prepričana sem, da jih je veliko prišlo, da bi bili udeleženi v nečem izjemno pomembnem. Nekako so začutili, da bodo prisostvovali ustvarjanju zgodovine. Da bodo iz svojih majhnih, osebnih zgodovín, ki hitro ugasnejo, za trenutek vstopili v večno, učbeniško zgodovino.

V snemalni del studia pridejo TANJA PEVC, LANA MARKOVIĆ in MARKO SKOK. Slednji ostane pri DENISU GOLMAJERJU in se nekaj pogovarja z

njim, v studio odide šele, ko ga MATEJ ZUPANC pozove, naj se jim pridruži.

MATEJ ZUPANC: Končno, sem že mislil, da sta tudi vedve emigrirali. Čas je, da končamo našo šalo. Prej sem že napovedal, da bo vsak izmed vas na kratko strnil vtise. Tanja, ti boš povedala, kaj se je dogajalo na Trgu republike. Brez olepšav, stvarno, predvsem dejstva in morda kako zanimivo opažanje. Marko ... (*proti Marku za šipo*) Pa kaj se zdaj meniš, pridi, da dokončamo to komedijo.

TANJA PEVC: Šala? Komedija? A ti sploh veš, kaj se dogaja zunaj?

MATEJ ZUPANC: Seveda vem. Torej, ne poznam podrobnosti, poznam pa bistvo. Sprožili smo govorce, da država razpada, nekaj ljudi nam je verjelo in prišlo na Trg republike gledat predstavo, ki je ni bilo.

TANJA PEVC: Predstavo, ki je ni bilo? Še nisi uspel nikjer prebrati, da je bilo tam več tisoč ljudi? In tisoči tja niso prišli gledat, kaj se dogaja. Prikorakali so s transparenti. Ne s takimi, ki jih narediš v petih minutah, ko s flomastrom na večji list napišeš, da je nekdo lopov. Imeli so natisnjene, oblikovane transparente. Mahali so z zastavami, zahtevali so in grozili. In ko jih je nagovoril državljjan Cane ...

MATEJ ZUPANC: Kakšen državljjan Cane? Njega smo si izmislili tako kot beg vlade in vse drugo. (*premolk, nakar se zasmeji*) Čakaj, čakaj, dobro ste si me privoščili. Tako sem padel v zgodbo, da nisem opazil potegavščine.

MARKO SKOK: Nihče se ne šali, Matej, zunaj se res množično zbirajo protestniki. Na Trgu republike jih je bilo nekaj tisoč. Pred televizijo jih ni bilo veliko manj, bili pa so bolj vročekrvni, dogajanje je bilo ves čas na robu izgreda. Ljudje so še vedno tam, napetost je malce popustila, ko je bilo očitno, da ne bo najavljenega prihoda predsednika vlade. Drugje po Sloveniji ni tako množično in viharo, ampak ljudje se zbirajo tudi po drugih mestih. Lana, povej mu, koliko je tega.

LANA MARKOVIČ: Manjši protesti so v vseh malce večjih mestih, ampak nekaj drugega je bolj zanimivo. Vse teče, kot bi bilo skrbno pripravljeno. Ne le oblikovani in natisnjeni transparenti, ki jih je omenjala Tanja, protesti po različnih krajih so si podobni kot jajce jajcu. Ne vem, zdi se mi, da nismo mi povzročili vsega dogajanja. Ne morem se znebiti občutka, da smo bili tudi tokrat samo spremljevalci, poročevalci, čeprav se razglašamo za pobudnike.

BARBARA JENKO: Tega pa res ne moreš reči. Vse se je začelo z našimi napovedmi in javljanji. Tanja se je prvič javila s praznega Trga republike, šele po njenih javljanjih so tja začeli prihajati ljudje.

TANJA PEVC: Ni bilo čisto tako, Barbara. Ljudi je bilo resda malo, ampak bil je postavljen oder, na njem je bilo ozvočenje, predvajali so glasbo. In državljani Cane ni duh, neobstoječi fantom, ampak oseba. Govorila sem z njim. Meni ni, ko sem odhajala na Trg republike, nihče rekel, da bodo protestniki objavili, da je vlada pobegnila, da bodo kazali posnetke nočnega vkrcanja. Če je bil to del kakega scenarija, jaz zanj nisem vedela.

BARBARA JENKO: Ambrož, povejte jim, vi zagotovo poznate celotno zgodbo. Vse je bilo v scenariju, vsi, ki smo jih srečevali, so bili igralci, ki so sodelovali v tej igri. Nekatere stvari so bile najbrž pripravljene vnaprej, da bi bila zgodba bolj prepričljiva. Povejte že vendar!

IGOR AMBROŽ: Ne morem, tudi sam ne poznam celotnega scenarija. Povedal sem vam, da ideja v osnovi ni bila moja, da je dal pobudo neki prijatelj. Morda on pozna celoto, lahko pa da tudi on ni prvi člen v tej verigi, po kateri smo si podajali zamisel.

LANA MARKOVIĆ: To me samo še utrjuje v prepričanju, da radio ni bil glavni igralec, ampak da smo nastopili v funkciji nečesa, česar še ne moremo uzreti, česar še ne razumemo ...

BARBARA JENKO: Pa smo pri zarotah. Zakaj vsi tako težko sprejmete dejstvo, da lahko radio naredi tako mogočno predstavo? Vsi iščete neka ozadja. A je res nemogoče verjeti, da smo prepričali toliko ljudi? Zakaj ne razmišljamo o tem, kako prepričljivi smo bili, koliko zaupanja imajo v nas, s kolikšno verodostojnostjo razpolagamo?

DENIS GOLMAJER: Barbara, Matej, odgovornega imam na zvezi. Pravi, da je nujno.

RADIJSKI UREDNIK: Matej, Barbara, me slišita? Hudič je vzel šalo, od vsepovsod prihajajo poročila o zborovanjih, protestih, govorijo tudi o nemirih, kar je najbrž pretiravanje, ampak vseeno.

BARBARA JENKO: Torej nam je uspelo. To! Zadeva deluje, še vedno deluje. Radio je ponovno na zvezdnih stezah ...

RADIJSKI UREDNIK: Ustavi konje. Zadeva je postala veliko preveč resna. Šala se sprevrča v zelo zelo resno težavo ...

BARBARA JENKO: Saj ni bila šala. Test je bil, preizkus, kako daleč se še sliši radio.

RADIJSKI UREDNIK: Ustavi se in me poslušaj. Šlo je predaleč ...

BARBARA JENKO: Ne razumeš. Ti si urednik in tvoj radio je segel po zvezdah. Moral bi priti v studio s steklenico vina. Nazdraviti bi morali, ker smo postali središče današnjega dne, ker bodo še dolgo ...

RADIJSKI UREDNIK: Zdaj je pa dovolj! Takoj se spravita za mikrofona in podrobno pojasnita, da je šlo za režirano oddajo. Da ni nihče pobegnil. Da državljani Cane ne obstaja. Povejta dvakrat, trikrat, desetkrat, če bo treba. Razmere postajajo kaotične, iz trenutka v trenutek je slabše in ni več smešno. Jasno?

BARBARA JENKO: Res ne razumeš! Uspeli smo. Naredili smo natanko to, kar smo hoteli. Zbuditi ljudi, jim povedati, naj dvomijo, preverjajo, razmišljajo. Naj se naučijo plavati v plimi informacij, da ne bodo nasedali medijskim in političnim prevarantom. In ob tem smo našo radijsko hišo ...

RADIJSKI UREDNIK: Rekel sem, da je dovolj! Razumeš? Prestopili smo mejo, stvari so nam ušle iz rok. Konec! Ljudi je takoj treba spraviti nazaj domov. Povejta, da je bilo vse izmišljeno, a z dobrimi nameni. Nismo pričakovali takega razpleta, posujta se s pepelom, opravičita se poslušalcem. Amen!

BARBARA JENKO: Nehaj rohneti in začni poslušati. Nobenega razloga nimamo za opravičevanje. Niti najmanjšega razloga, ničesar nismo naredili narobe. Pripravili smo učno uro medijske vzgoje. Izvrstno učno uro. In s tem ne more biti nič narobe. Ljudem smo nazorno pokazali moč medijev. Tudi s tem ni nič narobe. Zakaj bi morali vedno biti nekaj nepomembnega, nekaj kar oddaja prijetne, nemoteče zvoke, medtem ko se ljudje vozijo v službo ali kuhajo kosilo?

RADIJSKI UREDNIK: Kolegica Jenko, poslušal sem te do konca, zdaj boš pa ti poslušala mene. Nehajta izgubljati čas, takoj pojasnita poslušalcem, da je bila šala in se vsem prizadetim vljudno opravičita. Jasno?

BARBARA JENKO: Opravičim naj se, ker je radio postal dogodek? Ker smo dali ljudem lekcijo, ki je zlepa ne bodo pozabili? Ne bom se opravičevala, pa če me zdajle vržeš s programa.

RADIJSKI UREDNIK: Kolegica Jenko, do nadaljnjega si suspendirana.

BARBARA JENKO: Te je klical direktor? So njega klicali z vlade? Ali pa je kak uradnik poklical kar tebe? Naj uganem, kateri od politikov te je nazijal?

RADIJSKI UREDNIK: Kolegica Jenko, prosim, da takoj zapustiš studio.

BARBARA JENKO: In namesto da bi se postavil za nas in radio, si se podelal v hlače in najbrž vsakomur še ponižno opravičil.

RADIJSKI UREDNIK: To je bilo pa čez rob. Kolega Golmajer, prosim, da takoj pokličeš varnostnika, ki naj kolegico Jenko pospremi iz zgradbe.

BARBARA JENKO: Ni potrebno. Na radiu, ki ima tako vodstvo, in v studiu, kjer sodelavce očitno zanima samo »daj nam danes naš vsakdanji kruh«, ne želim ostati več niti minute.

BARBARA JENKO brez pozdrava odide iz studia, TANJA PEVC ji sledi, želi ji nekaj pojasniti. Med njunim odhajanjem RADIJSKI UREDNIK začne narekovati MATEJU ZUPANCU.

RADIJSKI UREDNIK: Matej, kot sem dejal, pojasni ljudem, da je bila to predstava, igra, in se jim opraviči za morebitne nevšečnosti.

MATEJ ZUPANC: Prav, če tako misliš, ti si odgovorni. Daj mi samo pet minut, da skiciram besedilo, da zajamem vse bistveno ...

RADIJSKI UREDNIK: Niti minute časa nimamo več, zberi se in povej. Gospod Ambrož, zelo bom hvaležen, če lahko pomagate s kakim pojasnilom. Nenazadnje ste vi v veliki meri zakuhali to kolobocijo.

IGOR AMBROŽ: Pravzaprav imam odlično rešitev. Moj prijatelj, resnični pobudnik te akcije, je izjemen retorik, izredno prepričljiv. Če kdo, potem lahko on spravi visoke vode nazaj v strugo.

RADIJSKI UREDNIK: Nikogar nimamo časa čakati ...

IGOR AMBROŽ: Saj je že tu, v vhodni avli. Prej sem mu poslal sporočilo, zdelo se mi je, da bi lahko ...

RADIJSKI UREDNIK: V redu, potem naj takoj pride v studio. Denis, pojdi ponj. Kako mu je ime?

IGOR AMBROŽ: Ni pomembno, tako ali tako ga ne poznate, kasneje vam lahko razložim ...

MATEJ ZUPANC: Zame je pomembno, moram ga predstaviti ...

RADIJSKI UREDNIK: Pusti ta protokol, čimprej naj gre pred mikrofona in pomiri strasti.

IGOR AMBROŽ: Nihče ne bi znal tako učinkovito zaključiti te predstave, verjemite mi.

Glasba se stiša in presenečenje, nov glas ...

MATEJ ZUPANC: Presenečenj je bilo danes že veliko preveč.

IGOR AMBROŽ: Je že tukaj, evo.

DENIS GOLMAJER in DRŽAVLJAN CANE vstopita v studio. DENIS GOLMAJER sede na svoj stol v snemalnici, DRŽAVLJAN CANE vstopi v studio. IGOR AMBROŽ mu ponudi stol za mizo.

DENIS GOLMAJER: Pozor! Ste pripravljeni? Čez štiri, tri, dva, pazi, gremo.

Glasba se stiša, prižge se luč nad mikrofonom, vsi gledajo v prišleka.

DRŽAVLJAN CANE: Dober večer, drage Slovenke in Slovenci, sodržavljani in prijatelji.

Govori vam državljani Cane, vodja gibanja Stara pravda. Danes ste jasno pokazali, kaj si mislite o starih oblastnikih. Nočete jih. Stari politiki in stare politike so nezaželeni, nočemo jih več gledati in poslušati, ne želimo jih več trpeti. Takšno je naše skupno spoznanje, zato današnji akt ni politični udar, ampak udejanjanje volje ljudstva. Gibanje Stara pravda se čuti dolžno, da v teh nemirnih časih prevzame začasno vodenje države. Nočemo uzurpirati oblasti, želimo samo vzpostaviti pogoje za delovanje vseh družbenih sistemov. Takoj ko bo mogoče, bomo pripravili vse za svobodne in poštene volitve. Ljudstvo je suveren, ljudstvo mora suvereno izbrati, kdo naj ga predstavlja. Do takrat pa gibanje Stara pravda prevzema vodenje države.

Luč nad mikrofonom se ugasne, zasliši se koračnica, zavesa se spusti.